

PA STAĻINA CEĻU, PARTIJAS VADĪBĀ, UZ KOMUNISMU!

Tie bija satricinoši vārdi, kas sestā marta rītā paziņoja padomju tautai lielu sēru vēsti, ka stājusies pūkstēt Lēnina līdzgaitnieka un viņa darba ģenlālā turpinātāja, Komunistiskās partijas un padomju tautas vadona un skolotāja Josifa Visarionoviča Staļina sirds. Kopš Lēnina nāves tas bija smagākais zaudējums mūsu partijai, visai padomju tautai; pasaule otru reizi redzēja mūs raudam, taču kā toreiz, tā arī tagad tās nebija izmisuma asaras, kā toreiz, tā arī tagad tās neliecināja par mūsu nevarību. «Literaturnaja gazeta» rakstīja:

«Kā uguns norūda tēraudu, tā arī visu mūsu smagās bēdas norūdīja padomju cilvēkus. Lielā Staļina — tautas vadona, tēva un skolotāja nāve lika dziļas sāpēs saņņauties ikviena cilvēka sirdij. Taču nelaime nesalauza mūs, neradīja ne vismazākā apjukuma mūsu saliedētājos rindās. Tā vienmēr, visbargāko pārbaudījumu brīžos padomju ļaudis atrod sevi jaunus spēkus, lai organizēti pārvarētu grūtības un ietu tālāk uz priekšu, preti nospraustajam mērķim. Tāds ir mūsu, padomju raksturs.»

Skaidri apzinoties un sāpīgi pārdzīvojot zaudējuma lielumu, padomju ļaudis nenolaida rokas, bet virsīgiļi apņēmās nemaldīgi iet tālāk lielā Staļina nosprausto ceļu, vēl ciešāk sakļāvās ap viņa partijas staļinisko Centrālo Komiteju un Padomju valdību, vienprātīgi apsveicot visus mūsu valsts augstāko organu pasākumus, kuru nolūks nodrošināt netraucētu un pareizu visas mūsu zemes dzīves vadību.

Mēs tā bijām saauguši ar biedru Staļinu, viņš tā bija vajadzīgs mums! Un nu viņa nav mūsu vidū. Kā mēs dzīvosim bez viņa? Bet, jo lielāks laika spridis mūs šķir no sēru dienām, jo vairāk pārliecināmies: Staļins un rāve — nē, tie ir nesavienojami jēdzieni. Staļins dzīvo. Ir palikusi viņa mācība, kas apbruņo mūs ar sabiedriskās attīstības likumu zināšanām, idejiski apbruņo mūsu kadrus, stiprina pārliecību par uzvaru. Ir palikusi viņa partija, kas ir padomju tautas lielais vadošais un virzošais spēks cīņā par komunisma uzcelšanu mūsu zemē. Mums palikuši viņa nemirstīgie novēlējumi, un, kad biedrs G. M. Maļenkova partijas un valdības vārdā pie mīrušā vadoņa šķirsta svinīgi solīja plīdīt šos novēlējumus, mēs ar gandarījumu domājām: mūsu valsts un tautas likteņi atrodas stingrās staļiniskās rokās! Biedru G. M. Maļenkova, L. P. Berijas, V. M. Molotova runās sēru mitinā šarkanajā laukumā izteikta partijas un Padomju valdības turpmākās darbības programma.

Biedrs Staļins nenogurstoši strādāja, lai stiprinātu Padomju valsti, kas ir svarīgākais nosacījums sekmīgai komunisma uzcelšanai mūsu zemē. Partija un valdība par savu svētu pienākumu uzskata arī turpmāk stiprināt Padomju valsti — miera un tautu drošības balstu.

Biedrs Staļins izkaldināja mūsu tautu draudzību, kurai pastāvēt mums nav bīstami nekādi, ne iekšēji, ne ārēji ienaidnieki. Partija un valdība par savu svētu pienākumu uzskata gādāt par padomju tautu draudzības un vienotības tālāku nostiprināšanu.

Biedrs Staļins nenogurstoši gādāja par mūsu valsts aizsardzības spēju vairošanu. Partija un valdība par savu svētu pienākumu uzskata arī turpmāk visnotaļ stiprināt Padomju Bruņotos Spēkus, turot tos pastāvīgā kaujas gatavībā, lai varētu dot satriciešu pretspāru jebkurā ienaidnieka uzbrukumam.

Biedra Staļina vadībā mūsu Dzimtene no agrāk atpalikušas zemes kļuvis par varenu rūpniecības un kolchozu lielvalsti. Partija un valdība par savu svētu pienākumu uzskata panākt mūsu zemes tālāku uzplaukumu, neatslābstoši rūpēties par tautas materiālo un kultūras līmeņa nemīlīgu celšanu.

Biedrs Staļins mācīja, ka mūsu partijas spēks un neuzvaramība ir tās rindu vienotībā, tās ciešajās saitēs ar masām. Pie Staļina šķirsta mēs dzirdējām svinīgu zvērestu: kā acuraugu sargāt partijas rindu vienību un saklātību, vēl vairāk stiprināt tās nesaraucāmās saites ar tautu, audzināt komunistus un visus darbaļaudis augstas politiskās modrības garā, nesamierinātības un stingrības garā, cīņā pret iekšējiem un ārējiem ienaidniekiem.

Lielā Staļina vadībā nodibināta varena miera, demokrātijas un socialisma nometne, kurā brālīgā vienībā ar padomju tautu iet uz priekšu lielā kīniešu tauta un tautas demokrātijas zemju darbaļaudis. Partija un valdība par savu svētu pienākumu uzskata sargāt un stiprināt šo nometni — tautu lielāko iekarojumu.

Visu zemju tautas pazīst biedru Staļinu kā lielo miera karognesēju. Padomju Savienība arī uz priekšu par savas ārējās politikas galveno mērķi uzskata nepieļaut jaunu karu, dzīvot mierā ar visām zemēm un tautām.

Padomju ļaudis vienprātīgi atbalsta šo partijas un valdības politiku, jo tā ir staļiniska politika, un aicinājumam sakarā ar biedra Staļina aiziešanu no dzīves vēl vairāk pūlēties, lai realizētu padomju tautai nosacītos grandiozos uzdevumus, lai valrotu savu ieguldījumu kopīgajā komunistiskās sabiedrības celšanas lietā, lai stiprinātu mūsu socialistiskās Dzimtenes vareņību un aizsardzības spējas, — šim aicinājumam dedzīgi atsauās strādnieki, zemnieki, intelligēncē, visu republiku darbaļaudis, visas padomju tautas. Sēru dienās, — rakstīja V. Panova, — ļaudis atzinās, ka nav viegli tādās bēdās turpināt strādāt, mācīties, mīcīt, ārstēt, rakstīt. Bet mīļotais lielais draugs mācīja mūs, ka darbs mūsu zemē ir goda, slavas un varonības lieta. Cīņa turpinās, un vēl daudzās kaujās būs jāuzvar un jāsakauj daudz ienaidnieki, lai nāktu tā uzvaru uzvara, kuru viņš mums novēlēja: komunisma uzcelšana. Un skarbi, klusēdams strādā virpotājs, un pacietīgi izskaidro bērniem uzdevumu skolo-tājs, un raksta grāmatu rakstnieks, un klausās lekciju students — un diena rīt, darba pilna, paceļas jaunas ēkas, birst jaunas sēklas uzartajā zemē, lai dotu ražu ...

— Strādāsim vēl vairāk un labāk — ar tādu apņēmību šodien pie sava darba stājas strādnieks, kolchoznieks, zinātnieks, mākslinieks. Un tā ir garantija, ka viss, ko bija iecerējis biedrs Staļins, tiks izpildīts.

Līdz galam visu paveiksim,

kas viņa domas ievadīs

Un mūsu zemē uzausīs

uz mūžiem komunisma rīts.

Mums ir viss nepieciešamais, kas vajadzīgs pilnīgas komunistiskās sabiedrības uzcelšanai, un nav pasaulē tāda spēka, kas varētu apturēt mūsu gaitu uz šo gaišo mērķi.

INFORMATIVS ZIŅOJUMS

1953. gada 14. martā notikušais Padomju Savienības Komunistiskās partijas Centrālās Komitejas Plenums pieņēmis šādus lēmumus:

1. Ievērot PSR Savienības Ministru Padomes Priekšsēdētāja b. G. M. Maļenkova lūgumu par viņa atbrīvošanu no PSKP CK sekretara pienākumiem.

2. Ievēlēt PSKP CK Sekretariatu šādā sastāvā: bb. N. S. Čruščovs, M. A. Suslovs, P. N. Pospelovs, N. N. Sataļins un S. D. Ignatjevs.

3. Saskaņā ar Padomju Savienības Komunistiskās partijas Statutu 32. paragrafu PSKP CK kandidātu b. N. N. Sataļinu ieskaitīt par PSKP CK locekli.

VISU ZEMJU PROLETARIESI, SAVIENOJĒTIES!

Literatūra un Māksla

LATVIJAS PADOMJU RAKSTNIEKU, KOMPONISTU, MĀKSLINIEKU UN ARCHITEKTU SAVIENĪBU LAIKRAKSTS

1953. G.

22. MARTĀ

Nr. 12 (427)

PSRS Augstākās Padomes ceturtnā sesija

15. martā Maskavā, Lielajā Kremļa pilī, atklāja PSRS Augstākās Padomes ceturtnā sesiju.

Mūsu zemes augstākais valsts varas organs pirmo reizi sapulcējās bez lielā vadoņa J. V. Staļina.

Sesiju atklāja Savienības Padomes Priekšsēdētājs deputāts M. Jasnovs. Deputāti un viesi pieceloties godināja lielā vadoņa un skolotāja Josifa Visarionoviča Staļina piemiņu.

Tad sēdes vadītājs paziņoja, ka 14. martā Pragā miris Čehoslovākijas Republikas Prezidents, Padomju Savienības uzticīgais draugs Klements Gotvalds. Klātesošie pieceloties godināja Klementa Gotvalda piemiņu.

Sesija atbrīvoja deputātu N. M. Šverņiku no PSRS Augstākās Padomes Prezidija Priekšsēdētāja pienākumiem sakarā ar viņa pāriešanu citā darbā un ievēlēja N. M. Šverņiku par PSRS Augstākās Padomes Prezidija locekli.

Par PSRS Augstākās Padomes Prezidija Priekšsēdētāju vienbalsīgi ievēlēja biedru Klimentu Jefremoviču Vorosiļovu.

Par PSR Savienības Ministru Padomes Priekšsēdētāju sesija vienprātīgi apstiprināja deputātu Georgiju Maksimilianoviču Maļenkovu un uzdeva viņam

iesniegt priekšlikumus par PSR Savienības Ministru Padomes sastāvu.

Sesijā pieņēma likumu jautājumā par PSRS ministru pārveidošanu un apstiprināja PSRS Valdības — Ministru Padomes sastāvu, ko iesniedza sesijas izskatīšanai PSRS Ministru Padomes Priekšsēdētājs biedrs G. M. Maļenkovs.

Par PSRS Augstākās Padomes Prezidija Sekretaru sesija ievēlēja biedru N. M. Pegovu, atbrīvojot no šiem pienākumiem biedru A. F. Gorkinu.

Pēc tam sesija izskatīja jautājumu par grozījumiem un papildinājumiem PSRS Konstitūcijas 70., 77. un 78. pantā.

Sesija atbrīvoja biedru V. V. Kuzņecovu no PSRS Augstākās Padomes Prezidija locekļa pienākumiem sakarā ar viņa iecelšanu par PSRS Ārlietu ministra vietnieku un par PSRS Augstākās Padomes Prezidija locekli ievēlēja A. A. Andrejevu.

Sēdes vadītājs biedrs M. Jasnovs pashudināja PSR Savienības Augstākās Padomes ceturtnā sesiju par slēgtu.

Pieceloties deputāti ar ilgiem aplausiem apsveica PSR Savienības Valdību.

PSR Savienības Ministru Padomes Priekšsēdētāja biedra G. M. MAĻENKOVA runa

PSRS Augstākās Padomes ceturtnā sesijā

Biedri deputāti!

Jūs uzdevāt man iesniegt Padomju Socialistisko Republiku Savienības Augstākajai Padomei izskatīšanai Valdības — PSR Savienības Ministru Padomes sastāvu.

Pateicos jums, biedri deputāti, par lielo uzticību un augsto godu, ko jūs man parādījāt. (Vētraini aplausi.)

Biedri, jūs jau zināt, ka Padomju Savienības Komunistiskās partijas Centrālās Komitejas Plenums, PSR Savienības Ministru Padome un PSRS Augstākās Padomes Prezidijs pieņēma vairākus svarīgus lēmumus, kuru mērķis ir nodrošināt mūsu zemes dzīves netraucētu un pareizu vadību.

Pašreizējā sesijā mums jāizskata šie lēmumi un saskaņā ar Konstitūciju jādod likuma spēks tiem pasākumiem, kuru atzīis par iespējamu un vajadzīgu pieņemt un apstiprināt PSRS Augstākā Padome — mūsu zemes augstākais valsts varas organs.

Jāsaka, ka pasākumi pašlaik pastāvošo ministriju apvienošanai, radniecīgu tautas saimniecības, kultūras un pārvaldes nozaru vadības apvienošanai vienā ministrijā nav nobrieduši šodien. Tos jau ilgāku laiku, biedra Staļina dzīves laikā, kopā ar viņu izstrādāja mūsu partija un Valdība. Un tagad sakarā ar smago zaudējumu, ko cietusi mūsu zeme, mēs tikai paštrinājam nobriedušo organizatorisko pasākumu realizēšanu, lai tālāk uzlabotu valsts un saimnieciskās darbības vadību.

Ieteicot šos pasākumus, mēs vadāmies no tā, ka nepieciešams vēl aktīvāk cīnīties, lai realizētu partijas un Valdības izstrādātos plānus PSRS tālākai attīstīšanai, aktivāk un sekmīgāk izpildīt šos plānus.

Mēs vadāmies no tā, ka, realizējot organizatoriskos pasākumus valsts un saimnieciskās vadības uzlabošanā, kurus iesniedzam PSRS Augstākās Padomes izskatīšanai, bez šaubām, radīsies labāki apstākļi, lai sekmīgi izpildītu mūsu zemei izvirzītos vēsturiskos uzdevumus — nenogurstoši un vispusīgi nostiprināt tālāk mūsu lielo daudzraciju socialistisko valsti, nostiprināt vareno Padomju Bruņotos Spēkus, garantēt mūsu Dzimtenes aizsardzību un drošību; visiem līdzekļiem attīstīt tālāk socialistisko rūpniecību un nostiprināt kolchozu iekārtu, attīstīt kultūru un celt strādnieku, kolchoznieku, inte-

ligēncēs, visu padomju laužu materiālo labklājību; nodrošināt vēl sekmīgāku virzīšanos uz priekšu, ceļot komunistisko sabiedrību mūsu zemē.

Mums ir iespējams sekmīgi veikt reorganizāciju ministriju apvienošanai un realizēt visas ar to saistītās priekšrocības, jo mums ir izauguši lieliski kadri, kas ieguvuši bagātīgu pieredzi un var vadīt apvienotās ministrijas.

Iesniedzam PSRS Augstākās Padomes izskatīšanai šādus priekšlikumus:

Apvienot PSRS Valsts drošības ministriju un PSRS Iekšlietu ministriju vienā Ministrijā — PSRS Iekšlietu ministrijā.

Apvienot PSRS Kara ministriju un Jūras Kara ministriju vienā Ministrijā — PSRS Aizsardzības ministrijā.

Apvienot PSRS Ārējās tirdzniecības ministriju un Tirdzniecības ministriju vienā Ministrijā — PSRS Iekšējās un ārējās tirdzniecības ministrijā.

Apvienot Lauksaimniecības ministriju, Kokvilnas audzēšanas ministriju, Padomju saimniecību ministriju, Sagādes ministriju un Mežsaimniecības ministriju vienā Ministrijā — PSRS Lauksaimniecības un sagādes ministrijā.

Apvienot Augstākās izglītības ministriju, Kinematografijas ministriju, Mākslas lietu komiteju, Radioinformācijas komiteju, Poligrafiskās rūpniecības, izdevniecību un grāmatu tirdzniecības galveno pārvaldi un Darba rezervju ministriju vienā Ministrijā — PSRS Kulturas ministrijā.

Apvienot vieglās rūpniecības ministriju, Pārtikas rūpniecības ministriju, Gaļas un piena rūpniecības ministriju un Zivju rūpniecības ministriju vienā Ministrijā — PSRS Vieglās un pārtikas rūpniecības ministrijā.

Apvienot Melnās metalurģijas ministriju un Krāsainās metalurģijas ministriju vienā Ministrijā — Metalurģiskās rūpniecības ministrijā.

Apvienot Automobiļu un traktoru rūpniecības ministriju, Mašīnu un aparātu būves ministriju, Lauksaimniecības mašīnbūves ministriju un Darba galdu būves ministriju vienā Ministrijā — Mašīnbūves ministrijā. Apvienot Transporta mašīnbūves ministriju, Kuģu būvniecības ministriju, Smagās mašīnbūves ministriju,

kā arī Celtniecības un ceļu mašīnbūves ministriju vienā Ministrijā — Transporta un smagās mašīnbūves ministrijā.

Apvienot Elektrostaciju ministriju, Elektrorūpniecības ministriju un Sakaru līdzekļu rūpniecības ministriju vienā Ministrijā — Elektrostaciju un elektrorūpniecības ministrijā.

Apvienot Bruņošanās ministriju un Aviācijas rūpniecības ministriju vienā Ministrijā — Aizsardzības rūpniecības ministrijā.

Apvienot PSRS Mežrūpniecības ministriju un Papīra un kokapstrādēšanas rūpniecības ministriju vienā Ministrijā — PSRS Mežrūpniecības un papīrrūpniecības ministrijā.

Apvienot Smagās industrijas uzņēmumu celtniecības ministriju un Mašīnbūves uzņēmumu celtniecības ministriju vienā Ministrijā — Celtniecības ministrijā.

Apvienot Jūras flotes ministriju, Upju flotes ministriju un Ziemeļu jūras ceļa galveno pārvaldi vienā Ministrijā — Jūras un upju flotes ministrijā.

Likvidēt Ģeoloģijas ministriju, nododot attiecīgi tās funkcijas Metalurģiskās rūpniecības ministrijai, Ogrūpniecības ministrijai, Naftas rūpniecības ministrijai. Kīmiskās rūpniecības ministrijai, Būvmateriālu rūpniecības ministrijai un citām ministrijām, kuru pārzinā atrodas ieguves rūpniecība.

Likvidēt PSRS Automobiļu transporta ministriju, nododot tās funkcijas Satiksmes ceļu ministrijai.

Apvienot PSRS Ministru Padomes Valsts tautas saimniecības materiāli tehniskās apgādes komiteju (Gosnab) un PSRS Ministru Padomes Valsts pārtikas un rūpniecības preču apgādes komiteju (Gosprodsnab) ar PSRS Valsts plāna komiteju.

Biedri deputāti!

Saskaņā ar man kā PSRS Ministru Padomes Priekšsēdētājam doto uzdevumu iesniedzu Padomju Socialistisko Republiku Savienības Augstākajai Padomei izskatīšanai šādu PSRS Valdības — PSRS Ministru Padomes sastāvu:

PSRS Ministru Padomes Priekšsēdētāja pirmais vietnieks un PSRS Iekšlietu ministrs — Lavrentijs Pavlovičs Berija (vētraini aplausi. Visi pieceļas).

(Turpinājums 2. lappusē)

PSR Savienības Ministru Padomes Priekšsēdētāja biedra G. M. MALENKOVA runa

Turpinājums no 1. lapas pusē

PSRS Ministru Padomes Priekšsēdētāja pirmais vietnieks un PSRS Ārlietu ministrs — Vjačeslavs Mičailovičs Molotovs (vētraini aplausi, Visi pieceļas).

PSRS Ministru Padomes Priekšsēdētāja pirmais vietnieks un PSRS Aizsardzības ministrs — Padomju Savienības maršals Nikolajs Aleksandrovičs Bulganins (vētraini aplausi, Visi pieceļas).

PSRS Ministru Padomes Priekšsēdētāja pirmais vietnieks — Lazars Moisejevičs Kaganovičs (vētraini aplausi, Visi pieceļas).

PSRS Ministru Padomes Priekšsēdētāja vietnieks un PSRS Iekšējās un ārējās tirdzniecības ministrs — Anastass Ivanovičs Miķojans (vētraini aplausi, Visi pieceļas).

PSRS Lauksaimniecības un sēdādes ministrs — Aleksejs Ivanovičs Kozlovs (aplauši).

PSRS Kultūras ministrs — Panteleimons Kondratjevičs Ponomarenko (aplauši).

PSRS Viegļās un pārtikas rūpniecības ministrs Aleksejs Nikolajevičs Kosigins (aplauši).

Ogļrūpniecības ministrs — Aleksandrs Fjodorovičs Zasljadko (aplauši).

Naftas rūpniecības ministrs — Nikolajs Konstantinovičs Baibakovs (aplauši).

Metalurģiskās rūpniecības ministrs — Ivans Fjodorovičs Tevosjans (aplauši).

Kīmiskās rūpniecības ministrs — Sergejs Mičailovičs Tichomirovs (aplauši).

Mašīnbūves ministrs — Maksims Zacharovičs Saburovs (aplauši).

Transporta un smagās mašīnbūves ministrs — Vjačeslavs Aleksandrovičs Malisevs (aplauši).

Elektrostaciju un elektrorūpniecības ministrs — Mičails Georgijevičs Pervučins (aplauši).

Aizsardzības rūpniecības ministrs — Dmitrijs Fjodorovičs Ustinovs (aplauši).

PSRS Būvmateriālu rūpniecības ministrs — Pavels Aleksandrovičs Judins (aplauši).

PSRS Mežrūpniecības un papīrrūpniecības ministrs — Georgijs Mičailovičs Orlovs (aplauši).

Celtniecības ministrs — Nikolajs Aleksandrovičs Digajns (aplauši).

Satiksmes ceļu ministrs — Boriss Pavlovičs Beščevs (aplauši).

Sakaru ministrs — Nikolajs Demjanovičs Pšurcevs (aplauši).

Jūras un upju flotes ministrs — Zosima Aleksejevičs Šaškovs (aplauši).

PSRS Finanšu ministrs — Arsenijs Grigorjevičs Zverevs (aplauši).

PSRS Veselības aizsardzības ministrs — Andrejs Fjodorovičs Tretjakovs (aplauši).

PSRS Tieslietu ministrs — Konstantins Petrovičs Goršeņins (aplauši).

PSRS Valsts kontroles ministrs — Vsevolods Nikolajevičs Merkulovs (aplauši).

PSRS Ministru Padomes Valsts Plāna Komitejas priekšsēdētājs — Grigorijs Petrovičs Košjačenko (aplauši).

PSRS Ministru Padomes Valsts celtniecības lietu komitejas priekšsēdētājs — Konstantins Mičailovičs Sokolovs (aplauši).

Biedri deputati!

Iesniedzot Augstākajai Padomei izskatīšanai priekšlikumus par Valdības sastāvu, Padomju Savienības Komunistiskās partijas Centrālās Komitejas Plenums, PSRS Ministru Padome un PSRS Augstākās Padomes Prezidijs pamatojās uz to, ka mūsu vadības spēks ir tās kolektīvismā, saliedētībā un viengabalainībā. Mēs uzskatām, ka šī augstākā principa stingra ievērošana ir kļuva pareizai valsts vadīšanai, svarīgākais priekšnosacījums mūsu tālākai sekmiņai gaitā uz priekšu komunisma celtniecībā mūsu zemē.

Iesniedzot PSRS Augstākajai Padomei apstiprināšanai Valdības sastāvu, uzskatu par nepieciešamu paziņot, ka Valdība visā savā darbībā stingri realizē partijas izstrādāto politiku iekšējās un ārpolitiskajās lietās. Mēs jau deklarējām šo Padomju Valdības pozīciju. Es šeit domāju savu runu, biedra L. P. Berijas runu un biedra V. M. Molotova runu 9. marta sēru mitiņā.

Attiecībā uz iekšējo politiku mūsu paziņojumos visai noteikti norādīts, ka Padomju Valdība arī turpmāk stiprinās strādnieku šķiras un kolchozu zemniecības nesatricināmo savienību, mūsu zemes tautu brālīgo draudzību, visnotaļ stiprinās socia-

listiskās valsts aizsardzības spējas, ka pienākums nenogurstoši gādāt par tautas labklājību, par viņas materiālo un kultūras vajadzību maksimālo apmierināšanu, par mūsu sociālistiskās Dzimtenes tālāko uzplaukumu — ir likums mūsu Valdībai (vētraini aplausi).

Kas attiecas uz ārpolitiku, tad no mūsu paziņojumiem pilnīgi izriet sekojošais.

Padomju Valdība nelokāmi realizēs savu pārbaudīto politiku — cīnīsies par miera saglabāšanu un nostiprināšanu, Padomju Savienības aizsardzības un drošības garantēšanu, sadarbošies ar visām zemēm un attīstīs ar tām lietišķus sakarus, pamatojoties uz savstarpēju interešu ievērošanu, arī turpmāk realizēs ciešu politisku un ekonomisku sadarbību, stiprinās brālīgas draudzības un solidaritātes saites ar lielo kiniešu tautu, ar visām tautas demokrātijas valstu tautām (vētraini aplausi).

Padomju miera politika pamatojas uz citu zemju kā lielo, tā arī mazo tautu tiesību cienīšanu, uz noteikto starptautisko normu ievērošanu; padomju ārpolitika pamatojas uz visu starp Padomju Savienību un citām valstīm noslēgto līgumu stingru un obligātu ievērošanu.

Pašlaik nav tāda stridīga vai neatrīsināta jautājuma, ko nevarētu atrisināt miera ceļā, pamatojoties uz ieinteresēto valstu savstarpējo vienošanos. Tas zīmējas uz mūsu attiecībām ar visām valstīm, tai skaitā arī uz mūsu attiecībām ar Amerikas Savienotajām Valstīm. Valstis, kas ieinteresētas miera saglabāšanā, var palauties tiklab pašlaik, kā arī nākotnē uz Padomju Savienības stingro miera politiku (vētraini aplausi).

Biedri deputati!

Padomju tauta nelokāmi tic saviem spēkiem. Padomju valsts vareņība, padomju tautas morāli politiskā vienība ir tik liela un nesatricināma kā vēl nekad. Padomju Valdība veiktis visus spēkus cīņai par komunistiskās sabiedrības uzcelšanu mūsu zemē, par padomju tautas brīvību un laimīgu dzīvi (vētraini aplausi).

Mēs iesim uz priekšu pa komunisma celtniecības ceļu partijas, Valdības un padomju tautas ciešā vienībā, visu Padomju Savienības tautu draudzīgā, brālīgajā saimē! (Vētraini, ilgstoši aplausi. Visi pieceļas.)

KLEMENTS GOTVALDS

Miris Čehoslovākijas Republikas Prezidents, Čehoslovākijas komunistiskās partijas Priekšsēdētājs, Padomju Savienības uzticīgais draugs — biedrs Klements Gotvalds.

Klements Gotvalds dzimis 1896. gada 23. novembrī trūcīgā zemnieku ģimenē. Jau bērnībā viņš uzsāka darba gaitas. Sešpadsmit gadu vecumā viņš sāka piedalīties revolucionarajā kustībā.

Oktobra revolūcijas uzvaras zeļes, kas atskanēja Krievijā, dziļi atbalsoja Čehoslovākijas strādnieku kustību. Klements Gotvalds kļuva par vienu no komunistiskās partijas organizētājiem un aktīvākajiem darbiniekiem. Kopš 1929. gada līdz savas dzīves pēdējam dienām Klements Gotvalds visu laiku vadīja Čehoslovākijas komunistiskās partijas Centrālo Komiteju.

Klements Gotvalds aktīvi darbojās starptautiskajā strādnieku kustībā. Kopš 1928. gada viņš bija Komunistiskās Internacionāles Izpildu komitejas loceklis, bet no 1935. gada līdz 1943. gadam — Komunistiskās Internacionāles Izpildu komitejas sekretars.

Klements Gotvalds — ģeņina skolnieks un Staļina uzticamais cīņu biedrs — izveidoja Čehoslovākijas komunistisko partiju, pārvērtā to par pārbaudītu, cīņās norādītu savas zemes strādnieku šķiras un visas darba tautas avangardu. Klementa Gotvalda vadībā Čehoslovākijas komunistiskā partija saliedēja darbaudis cīņai pret kapitālistiem, ekspluatatoriem — visiem Čehoslovākijas tautu ienaidniekiem. Klements Gotvalds vadīja čehu un slovaku atbrīvošanās cīņu pret fašistiskajiem okupantiem. Pēc tam, kad Čehoslovākiju atbrīvoja slavenā Padomju Armija, Klementa Gotvalda vadībā pirmo reizi Čehoslovākijas vēsturē nodibinājās valsts, kurā visa vara pieder darbaudim.

Klementa Gotvalda vadībā Čehoslovākijas darbaudis nostājās uz sociālistisma celtniecības ceļa.

Izmantodams lielo pieredzi, ko padomju tautas guvušas Staļina piecādes, Klements Gotvalds nosprauda gigantisku ekonomiskās celtniecības programmu Čehoslovākijā. Ar komunistisku tālredzību viņš atmakoja buržuāzijas tumšos nodomus un ar bojševistisku stingrību uztāvējis pret tās intrīgām, pret tās organizēto puču 1948. gada februārī. Februārī gūtā uzvara iztīrīja gaisu, iedvesmoja dar-

bajaudis, deva viņiem jaunu spāru. Februārī gūtā uzvara apstiprināja Gotvalda līnijas pareizību. Februārī gūtā uzvara bija arī pierādījums, ka Čehoslovākija nostājusies uz pareizā stālistiskā ceļa, ka cīņās pret buržuāziju un fašistiskajiem iebrucējiem rādītā Čehoslovākijas komunistiskā partija mēcās no Padomju Savienības Komunistiskās partijas.

Februārī gūtā uzvara uz visiem laikiem izšķīra jautājumu par Čehoslovākijas tālākās attīstības virzienu. Tā nozīmēja, ka nedz iekšējiem, nedz ārējiem ienaidniekiem nekad vairs neizdosies aizkavēt tautas demokrātijas iekārtas attīstību Čehoslovākijā, neizdosies restaurēt kapitalismu, nomākt darba tautu un legrūst valsti ārējo imperālistu ķētnās. Čehoslovākija cieši saistīja savu likteni ar brālīgo Padomju Savienību. Šī uzvara bija apliecinājums Klementa Gotvalda vārdiem: «Ar Padomju Savienību — uz mūžīgiem laikiem».

Draudzība ar Padomju Savienības tautām ir Klementa Gotvalda politiskās galvenais stūrakmens.

To daudzkārt pārvērtījis Klements Gotvalds savās runās. «Bez Staļina, bez Padomju Savienības, bez tās cīņas par miera nebūtu mūsu brīvības, nebūtu mūsu neatkarīgās tautas demokrātijas valsts, nebūtu mūsu sociālistisma celtniecības...» — sacīja Klements Gotvalds rakstā «J. V. Staļins un Čehoslovākijas tauta». Runādams karaspēka parādē 1951. gada 6. maijā, Klements Gotvalds sacīja: «Padomju tauta ne tikai atbrīvoja mūsu zemē, ne tikai ir mums piemērs sociālistisma celtniecībā, bet ik dienas palīdz mums mūsu celtniecībā... Lai mūsu mūžos dzīvo Čehoslovākijas un PSRS brālīgā savienība — mūsu brīvības un laimīgās dzīves avots!»

Nav pasaulē spēka, kas spētu satricināt Čehoslovākijas un Padomju Savienības draudzību. Nav pasaulē spēka, kas spētu novirzīt Čehoslovākijas tautas no Klementa Gotvalda novēlējumu pildīšanas.

«Tavu novēlējumu garā, — Klementa Gotvalda bēres sacīja Čehoslovākijas premjerministra Vēnieks V. Širokijis, — piecu pie piecu ar padomju ļaudīm mēs vienoti iesim uz mērķi nodrošināt labklājību un laimi mūsu virsīgajai tautai, nodrošināt mieru, nostiprināt mieru visā pasaulē.»

Marxisms dzīvo un uzvar

A. PETRASIKS

Gadsimtiem pūlējās cilvēces labākie prāti, lai atrastu ceļus, kā piepildīt tautas sapņus par taisnīgu dzīvi, kur nebūtu apspiešanas un cilvēks neekspluatētu cilvēku. Bet šis sapnis palika utopija, kamēr sabiedriskajā arenā nebija parādījies spēks, kas spētu atbrīvot cilvēci no nelaimēm, kuras to nomāca. Šo spēku ģenialī atklājis Markss proletariātā.

Kārlis Markss, kura nāves septiņdesmit gadi apritēja 14. martā, ir dzīvs pasaules proletariāta vadonis un skolotājs, zinātniskā komunisma pamatlicējs. Kopā ar savu draugu un līdzgaitnieku F. Engelsu Markss radīja proletariāta zinātnisko pasaules uzskatu, kura uzdevums ir pasaules pārvēidošana. «Filozofi, — teica Markss, — pasauli ir tikai dažādi izskaidrojuši, bet galvenais ir tas, lai to pārveidotu.» Un tad, kad Marksa zinātniskais socialisms sasaistīja pārvēidošanas centienus ar proletariāta cīņu, socialisms no utopijas pārvērtās par zinātni.

«Komunistiskās partijas manifestā» izskanējušais aicinājums «Visu zemju proletarieti, savienojieties!» ievadīja strādnieku šķiras lielo atbrīvošanās cīņas laikmetu par buržuāziskās iekārtas gāšanu, cīņas laikmetu par proletariāta diktatūru.

Mācība par proletariāta diktatūru ir galvenais vissvarīgākais marksisma. Ģenialī vispārinājuši visas iepriekšējās revolucionārās kustības pieredzi, Markss un Engels pirmie norādīja darba cilvēcei īsto izeju no kapitalistiskās verdzības.

Tieši vadīdami proletariāta revolucionāro cīņu, vispārinādami šīs cīņas pieredzi, Markss un Engels radīja viengabalainu zinātnisku pasaules uzskatu, kurā guva atrisinājumu jautā-

jumi, ko bija izvīrījuši cilvēces progresīvā doma. Marksisma rašanās iezīmēja lielu revolucionāru apvērsumu filozofijā. Šis apvērsums radikāli izmainīja filozofijas vietu sabiedriskajā dzīvē. Kopš tā laika filozofija kļuva par teoretisko pamatojumu proletariāta šķiru cīņai pret ekspluatatoriem, par marksistiskās partijas pasaules uzskatu.

Šis apvērsums nozīmēja paša filozofijas saturu un priekšmeta radikālu izmaiņošanu. Marksa un Engelsa pasaulvēsturiskais nopelns ir tas, ka viņi radīja materialistiskās filozofijas augstāko formu — dialektisko materialismu. Marksa un Engelsa izstrādātā materialistiskā dialektika deva proletariātam rokās revolucionāro, vienīgi pareizo metodi pasaules izziņošanai, vadoni revolucionārai darbībai. Ar šo ieroci apbruņotā filozofija pārvērtās radošā revolucionārā zinātnē par pašām vispārējām dabas sabiedrības un cilvēka domāšanas attīstības likumsakarībām.

Attiecinājuši dialektiskā materialisma tezes uz vēstures parādību iztulkošanu, Markss un Engels izdarīja īstu revolūciju uzskatos par cilvēku sabiedrības vēsturi. «Čaosa un patvaļas vietā, kas līdz tam laikam valdīja uzskatos par vēsturi un par politiku, — rakstīja par to Ģeņins, — tika likta apbrīnojami viengabalaina un harmoniska zinātniska teorija, kas radīja, kā no vienas sabiedriskās dzīves formas ražošanas spēku augšanas rezultātā attīstās cita, augstāka forma...»

Markss atklāja cilvēces vēstures attīstības likumu, kura būtība ir tā, ka sabiedrības ekonomiskā struktūra, materiālās dzīves ražošanas veids ir pa-

mats, uz kura paceļas politiskā un ideoloģiskā virsūve. Nevis cilvēku apziņa noteic viņu esamību, bet gan esamība noteic viņu apziņu.

Atklājās ražošanas attiecību un ražošanas spēku savstarpējās attiecības antagonistiskā sabiedrībā, kurā ražošanas attiecības zināmā attīstības posmā nenovēršami kļūst par šķērslī ražošanas spēku attīstībai, Markss pierādīja, ka ir neizbēgamas sociālas revolūcijas un sabiedriski ekonomiski formāciju maiņa.

Visu nokrāsu oportunisti centās sagrozīt Marksa atklāto likumu par sabiedriski ekonomisko formāciju maiņu, iztēlot tā darbību kā automatisku, ar fatalu iepriekšnoteiktību noritējo procesu, kas tālā neprasī nekādu piepūli no apspiestajiem un ekspluatētajiem sabiedrības slāņiem. Markss un Engels sagrāva šos mēģinājumus, nenogurstoši uzsvērdami, ka jebkuras antagonistiskās sabiedrības attīstības virzītājs spēks ir šķiru cīņa.

Marksa atklātās vēstures materialistiskās izpratnes lielā nozīme ir tā, ka proletariāts un viņa partija kopš tā laika varēja pamatoties savā darbībā uz sabiedrības attīstības likumsakarību precīzu zināšanu.

Atklājās vēstures attīstības vispārējo likumus. Markss izmantoja tos ražošanas kapitalistiskā veida zinātniskai analīzei, atklāja tā rašanās, attīstības un bojā ejas likumsakarības. «Kapitālā» — K. Marksa ģenialajā sacerējumā, kuru viņš devēja par savu mūža darbu, atklāts un neapgāzami pierādīts kapitalistiskās sistēmas pārejošais raksturs. Ar to Markss deva iznīcinošu triecienu buržuāzījam un tās ideoloģiem, apbruņoja proletariātu ar zināšanām par sabiedrības attīstības ekono-

miskajiem likumiem un revolucionārās cīņas perspektīvam.

Pamatojoties uz ļoti daudziem faktiem, Markss «Kapitālā» pierādīja, ka nav novēršama kapitalisma bojā eja un tā aizstāšana ar jaunu, socialistisku iekārtu. «Tas neapstrīdams ir visbrīdīgākais šāviņš, kas jebkad raidīts buržuā galvā...» — rakstīja Markss par «Kapitālu».

Markss atmakoja kapitalisma aizstāvju, kuri liekulīgi attēloja attiecības starp darbu un kapitālu kā divu vienlīdzīgu pušu parastu darijumu. Atklājās virsvērtības likums, Markss atsedza pašu kapitalistiskās ekspluatācijas būtību. Virsvērtības teorijai, kā to pateicis Engels, bija «pērķona spēriens» iespāids. Tā nesaudzīgi norāva visus pļīvurus, kas slēpa kapitalisma īsto seju, kurš līdzīgi vampīram «atdzīvojas vienīgi tad, kad uzsūc dzīvu darbu, un jo vairāk dzīvā darba tas apij, jo pilnīgāk dzīvo».

Kapitalisma pastāvīgā dziļšanās pēc peļņas noved pie strādnieku ekspluatācijas pastiprināšanās, pie darba dienas pagarināšanas, pie bezdarba rašanās un bezdarbnieku rezervēs armijas izveidošanās. Līdz ar sabiedrisko bagātību uzkrāšanos nelielas kapitalistu saujņas rokās pleaug masu proletariāta, strādnieku šķira grīmet nabadzībā. Savas attīstības gaitā kapitalisms rada to sociālo spēku, kas tam liks liet bojā. Markss pierādīja, ka proletariāts ir tā šķira, kas nevar atbrīvoties no ekspluatācijas, neiznīcinājusi kapitalistisko iekārtu. Tā nevar atbrīvoties no ekspluatācijas nekā citādi, kā vien ekspropriējot ekspropriatorus, varmācīgi gāzot kapitāla varu un nodibinot savu politisko kundzību — proletariāta diktatūru.

Markss uzskatīja proletariāta diktatūru par ieroci komunistiskās sabiedrības uzcelšanai. Markss ģenialī nosprauda vispārējo attīstības līniju no socialisma uz komunismu. Viņš parā-

dīja, ka komunistiskajai sabiedrībai attīstībā būs divas fazes. Komunisma pirmā, zemākā faze vēl nav brīva no kapitalisma «dzimumzīmēm». Sociālistisma pamatprincipi ir — no katra pēc viņa spējam, katram pēc viņa darba. Komunisma otra, augstākā faze, kad milzu apmēros pleaugas darba ražīgums un būs radīta produktu pārpilnība, varēs ierakstīt savā karogā: no katra pēc viņa spējam, katram pēc viņa vajadzībām.

Marksa lielā mācība apbruņoja visas pasaules strādnieku šķiru ar izpratni par viņas pašas vēsturisko lomu, ar zinātniskā komunisma revolucionāro teoriju.

Markss un Engels nodibināja pirmo starptautisko revolucionāro strādnieku šķiras organizāciju — «Komunistu savienību» un lika pamatus mācībai par komunistisko partiju kā strādnieku šķiras avangardu.

«... praksē komunisti ir tā visu zemju strādnieku partiju daļa, — rakstīja viņi, — kas ir visnoteiktākā, kas vienmēr mudina virzīties uz priekšu; teoretiskā ziņā viņiem ir priekšrocības, salīdzinot ar pārējo proletariāta masu, proletariskās kustības apstākļu, gaitas un vispārējo rezultātu izpratnē.»

Cinīdamies par zinātniskā socialisma savienošanu ar strādnieku kustību, Markss un Engels kļuva par strādnieku starptautiskās apvienības — I Internacionāles, nodibinātājiem.

Ieguvis savā varā masu apziņu, marksisms kļūst par varenu revolucionāru spēku. Marksisms kā zinātne nekad nav stāvējis uz vietas. «Savā attīstībā marksisms nevar nepārdiņāties ar jaunu pieredzi, jaunām zināšanām, — rakstīja J. V. Staļins, — tā tad atsevišķas tā formulas un secinājumi nevar nemainīties laika plūsmā, to vietā nevar nemonākt jaunas

Turpinājums 3. lapas pusē

Mūžos būs nemirstīgs dižā Staļina vārds

Staļina karogu tur spēcīgas rokas

Dienās, kad kļuva zināma vēsts par biedra Staļina smago slimību, miljoniem jaušu visās zemeslodes malās kaislīgi alka atrast pamatojumu tai vispārcilvēcisķajai cerībai, kas mājāja vadonis izvēlēšies. Ikviens komunistu, ikviens padomju cilvēks, ikviens godīgs cilvēks kurā katrā pasaules zemē būtu bijis gatavs atdot savu mūžu atlikušos gadus, ja ar to varētu saglabāt dārgā Josifa Visarionoviča dzīvību un veselību.

Nomiris visdīzākais, visdārgākais un vismīļākais cilvēks zemes virsā — komunisma ģenlālāis celtnieks, kas visu savu apbrīnojamo, varonīgo dzīvi vel-

tija lielajai cīņai par visu to laimi, kas strādā. Bet nevar nomirt, nekad nemirs Staļina nemirstīgā lieta.

Bargo kauju un varonīgā darba gadu dižais Staļins norādīja slaveno Komunistisko partiju un izaudzināja uzticamu skolnieku un līdzgaitnieku vareno tēraudkohortu. Dižā Staļina karogu tur spēcīgas rokas, tās šo karogu aiznesis pa Staļina nosprausto ceļu līdz komunisma mirdzošajiem kalngaliem!

Gadu tūkstošos nemirstīgs būs dižā Staļina vārds! Nemirstīgs būs viņa lielais darbs — vislielākais varondarbs, kādu jebkad veicis cilvēka ģenījs!

Vilks Lācis

TĀ MĀCIJA STAĻINS

Staļina vārds! Visa pasaule klausījās tos, aizturējusi elpu. Vienkārši, precīzi, visdīzākās jēgas pilni, piesātināti ar ļoti lielās pieredzes gudrību, īsi un skaidri stāstīdami par vissarežģītākajiem jautājumiem, bezgala patiesīgi, tie ir mūsu visvērtīgākā, neizsīkstošā bagātība, ko mums novēlējās cilvēces nemirstīgais vadonis.

Cik lielisks un daudzpusīgs ģenījs bija viņš! Apkrauts ar pašu lielāko atbildību, ar vislielākajām rūpēm par cilvēces likteņiem, par pasaulē pirmās socialistiskās valsts tagadni un nākotni, viņš atrada laiku arī mākslas un literatūras jautājumiem.

Un atrada ne tikai laiku. Mums, padomju literātiem, ne vienreiz vien bija liela laime redzēt viņu un runāties ar viņu par mūsu sasniegumiem un par mūsu neveiksmēm. Grūti iedomāties, ka tāds kēls vadonis varētu atcerēties kaut kādu mazu grāmatīņu, kas autoram nebija visai izdevusies, un izmantot to par legastu, lai parunātu par lieliem uzdevumiem literatūrā. Bet tā mēdza notikt. Un mēs pārsteigti klausījāmies, tāpēc ka pē mums par šo grāmatu nebija pateikts tikpat kā nekas, bet viņš izcēla to no gada laikā iznākušo grāmatu masas un pievērsa tai mūsu uzmanību, jo tā veltīta vajadzīgam, lielam tematam.

Viņš pareiziem un dziļiem vārdiem noteica visu tāda izcila dzejnieka kā Vladimira Majakovska dalīrades nozīmi. Nevienam kritiķis nespēja atrast vārdus, kas pareizāk noteiktu dzejnieka vietu tagadējā laikmetā.

Viņš nosauca rakstniekus par cilvēku dvēseļu inženieriem. To varēja pateikt vienīgi tāds cilvēks kā viņš.

Viņš bija padomju rakstnieku lielais draugs. Viņš vienmēr nenogurstoši vēroja literatūras attīstību, vienmēr palīdzēja mums pārvarēt mūsu augsmes grūtības, kā tēvs priecājās par labas grāmatas panākumiem, ar skarbu atklātību izskaidroja mūsu atpalcības lemeslus atsevišķās literatūras jomās.

Vadoņa nenovērtējamie vārdi par padomju literatūru uzdod Padomju Savienības rakstniekiem un dzejniekiem par pienākumu likt lietā visus pūlīkus, visu radošo iedvesmu, lai lielā Staļina ģenlālā, gaišā tēlu atveidotu darbos, kas būtu viņa vārda, viņa nemirstīgās dzīves cietīgi.

Nikolajs Tichonovs

Mākslinieku pienākums

Dārgie biedri mākslinieki! Sajās smagajās dienās man gribas atgādināt, ka mums, tēlotājiem māksliniekiem, vēl aizvien nav izdevies pienācīgi atveidot mākslā mīļotā vadoņa tēlu.

Mēs pazīstam daudzus viņa portretus, bet nevienam no tiem neapmierina mūs, jo nevienam no tiem nedod pilnīgu priekšstatu par vienkāršo un spēcīgo, bezgala pievilcīgo un gudro cilvēku, kura gaišais prāts noteicis visu mūsu dzīvi. Mēģinādami radīt viņa portretu, mākslinieki dažkārt liek pamatā nevis sintētisku tēlu, nevis savas jūtas, bet gan vienu vai vairākus viņiem vislabāk pazīstamos attēlus. Rezultātā rodas gleznas un skulptūras, kas ārējā izskatā ir līdzīgas biedram Staļinam, taču nespēj savilgt skatītāju.

Bet īstenībā nav daudz tādu cilvēku, kuru tēls būtu tik tuvs ikvienam padomju sabiedrības loceklim kā biedra Staļina tēls. Viņa tēls tautas apziņā ir stingrs un atsaucis, mūsu sirdīm bezgala tuva drauga un tēva tēls.

Ko tad esam darījuši mēs, mākslinieki, lai radītu viengabalainu Staļina tēlu, kurā būtu apvienotas visas tautai dārgās īpašības, māksliniecišķu tēlu, kas veidots nevis ar ārējiem līdzekļiem, bet dziļi ieteiksmīgs ar savu iekšējo būtību, realists ar to, ka tas ietver

sevi miljonu cilvēku priekšstatu par biedru Staļinu?

Diemžēl, maz, ļoti maz. Man liekas, ka daudzi mākslinieki, izmantodami bezgalīgo mīlestību, ko mūsu tauta dāvājusi biedram Staļinam, gājuši vismazākās pretestības ceļu un nav pratuši strādāt uz tādū nopietnu un dvēseles savijojumu, kādu prasa šis lielais temats.

Mūsu mīļotā vadoņa portreta radīšana ir neparasti grūts darbs un sevišķi grūts māksliniekiem, kam nav bijusi lemta laime redzēt Staļinu dzīvē. Es pati, nepalūdamās uz fotoattēliem, vairākkārt griežos pie Josifa Visarionoviča ar lūgumu man pozēt, un 1948. gada jūlijā viņš deva savu piekrišanu. Taču pārmērīgā darba slodze piespieda viņu atlikt pozēšanu no mēneša uz mēneša, no gada uz gadu. Tā šis darbs arī palika neveikts.

Bet es nenolīku ieročus. Ceru, ka, rūpīgi studējot ikonogrāfiju, salīdzinot dažus fotoattēlus un bagātīgo kinomateriālu, man izdosies atveidot un ietvert skulptūrā ģenlālā vadoņa tēlu.

To pašu aicinu darīt arī citus māksliniekus — dot tautai mūžam dzīvu un izjustu darbaļaužu visdīzākā vadoņa, zinātnieka un visas cilvēces drauga tēlu.

V. Muchina

Nekādi šķēršļi mūs neapturēs

Sēru vēsts par biedra Staļina nāvi satrieca visu Nēmūnas zemi, kur ik stunda laimes, ik sasniegums salstis ar Staļina vārdu. Staļins sniedza draudzības roku lietuviešu tautai, kuru līdz tam nomāca buržuāzijas un ārzemju kapitalistu jūgs. Staļins izglāba Padomju Lietuvu no vācu fašistiskās okupācijas. Patēloties Staļina nemīgtajai gādībai, lietuviešu tauta atguva savas mūžsenās zemes — Viļņu un Klaipēdu, ieguva patiesu suverenitāti savēnībā ar visām mūsu zemes tautām...

Jonas Simkus

Nairi Zarjans,
armenie dzejnieks

Mūsu karogs

Vai tad nav Staļina, dārgā un tuvē? Padomju tautas vai bārenes kļuva? Saule, kas neriet, vai norietēja? Bēdas vismagāko nastu mums sēja. Bet lai naidnieki atceras, dzird: Staļins dzīvs! Mūsu vadonis nevar mirt! Gribas un drosmes milzu varenums, Lēņins un Staļins dzīvo ar mums. Staļina vārds — mūsu tēraudā valsts.

Staļina vārds — partijas spēks un balsts.
Staļina vārds — zvērests, mūžiem ko dodam.
Staļina vārds — karogs, nesam to godam. Ar šo vārdu, kas ceļu spožs apmirdzēs, Partijas vadībā soļojam mēs.

Atdzejojis Andris Vējāns

Mums mūžos viņa gaišais ģenījs staros!

Var mātes sirds reiz negaidīti stāties,
Var pēkšņi izdzist biedrs mans vai tavs,
Bet cik gan grūti šodien iedomāties,
Ka miris Staļins, — Staļina vairs nav.

Kā saule, kas pār zemi spīd bez mīļas,
Ar savu smaidu sildīja viņš mūs.
Mēs tā pie viņa pieraduši bijām,
Ka likās, vienmēr, mūžīgi viņš būs.

Un pēkšņi ziņa nežēlīgi asa!
Ir norimusi viņa kvēlā sirds.
Un, lai gan simtkārt dzirdam to un lasām,
Prāts neaptver, ka noticis tas ir.

Rit asaras un ilgi nenostājas,
Neviens tās neslēpj, seju neaizgriež,
Jo tās nav šaubas, izmisums vai vājums,
Bet tikai bēdas, kas mūs smagi spiež.

Sai brīdī, pilni nelokāma spēka,
Ap partiju vēl ciešāk slēdzamies.
Mēs zinām, ka ir staļiniskā Ceka,
Kas droši tālāk viņa ceļu ies!

Mums mūžos viņa gaišais ģenījs staros,
Uz uzvarām, uz panākumiem sauks.
Un mūsu rokās viņa svētais karogs
Uz priekšu, pretī komunismam trauks!

Valdis Artavs

(Turpinājums no 2. lappuses)

formulas un secinājumi, kas atbilst jaunajiem vēsturiskajiem uzdevumiem.

Krievijas proletariāta dižle vadoņi Lēņins un Staļins pārvirzīja uz priekšu marksistisko teoriju, nosargāja tās skaidrību no deģeneratīvi marksisma laukā, radoši pleskapa to jaunajiem vēsturiskajiem apstākļiem, padarīja bagātāku ar pieredzi, ko deva attīstībā uz priekšu ejošā un aizvien sarežģītākā proletariāta cīņā. Krievija kļuva par ģenlālā — krievu un visas pasaules kultūras augstākā sasnieguma, imperialisma un proletariāta revolūciju laikmeta marksisma dzimteni.

Lēņins un Staļins parādīja, kāds spēks un varenība piemīt marksismam kā radošai mācībai, ko nemīlīgi padara bagātāku un pārbauda revolucionārā prakse. Katrā jaunā vēstures pavērsienā Lēņins un Staļins pastāvīgi sālsīja marksismu ar zināmiem praktiskiem laikmeta uzdevumiem, ar savu radošo pieeju Marksa-Engelsa mācībai pārādāt, ka marksisms nav miruši dogma, bet dzīvs vadonis darbībā.

Lēņins, turpinādam Marksa sniegto kapitalisma analīzi, atklāja tā pēdējās stadijas — imperialisma — likumsakarības un konstatēja tā bojā ejas priekšnoteikumus, kuras nenovēršamība bija norādīta jau «Kapitālā». Atklājis imperialisma ekonomiskās un politiskās attīstības neilgmērības likumu, Lēņins nonāca pie secinājuma par socialisma uzvaras iespējamību vienā atsevišķā zemē un radīja saskaņīgu socialistiskās revolūcijas teoriju.

Jaunais periods — proletariāts revolūcijas periods — izvirzīja uzdevumu sagatavot strādnieku šķiru cīņai par varu. Izpildīt šo uzdevumu spēja vienīgi jauna tipa partija, kaujinieciska, revolucionāra, ar progresīvu teoriju apbruņota partija. Lēņins un Staļins bija šādas partijas radītāji, tās vadoņi, tās stratēģijas un taktikas radītāji.

Proletariāta ienaidnieki — meģe-

viki, kautskieši, trockisti, bucharinieši — gan ar atklātu nīknumu, gan ar apslēptu jaunumu sirdīgi uzbruka Lēņina teorijai par socialistisko revolūciju, mēģināja izjaukt revolūcijas sagatavošanu, bet visi viņu pūlīni izrādījās veltīgi. Un, kad visās zemeslodes malās atbalsojās «Auroras» pirmā zāve un pāri noasiņojušajai Eiropai atskanēja vēsts par proletariāts revolūcijas uzvaru Krievijā — tā bija marksisma vislielākā uzvara, socialistiskās revolūcijas marksistiski-ģenlālās teorijas uzvara.

«... Oktobra revolūcija ir atklājusi jaunū laikmetu imperialisma zemēs — rakstīja biedrs Staļins.

Lēņins un Staļins attīstīja Marksa un Engelsa idejas par proletariāta hegemoniju. Mācība par strādnieku šķiras un zemniecības savienību, strādnieku šķīrai paturēt vadošo lomu, bija viena no vissvarīgākajām sastāvdaļām socialistiskās revolūcijas ģenlālā.

Nosargājis teoriju par socialisma uzvaras iespējamību vienā zemē no devēju trockistu un buchariniešu jaunim uzbrukumiem, J. V. Staļins vispusīgi attīstīja šo teoriju, norādīja konkrētus ceļus socialistiskās sabiedrības uzcelšanai, izstrādāja tezes par zemes industrializāciju un lauksaimniecības kolektivizāciju, radīja viengabalainu, pabeigtu mācību par Padomju socialistisko valsti, tās funkcijām un tās varenības avotu.

Komunistiskās partijas, biedra Staļina vadībā mūsu zemē pirmo reizi cilvēces vēsturē uzcelta socialistiskā sabiedrība. Padomju Savienība pacēlās līdz tehniskā, ekonomiskā un kultūras progresā kalngaliem. Socialisma uzvara bija vislielākais triumsfs, ko piedzīvoja Lēņina-Staļina mācība par socialismu, Staļina vadības triumfs.

Padomju Savienībā leivrozies jaunā vēsturiskās attīstības posmā — socialisma celtniecības pilnīgas pabeigšanas un pakāpeniskas pārejas uz komunismu posmā — radās nepieciešamība vispārināt socialisma celtniecības pieredzi mūsu zemē. J. V. Staļins atrisināja šo uzdevumu, apbruņoja mūsu partiju un tautu ar varenu ideoloģisku ieroci — VK(b)P vēstures Iso kursu. Partija līdz ar to sapēma pamatzināšanu enciklopediju marksismā-ģenlālā. J. V. Staļina darbs «Dialektiskais un vēsturiskais materialisms» — VK(b)P vēstures Iso kursa sastāvdaļa — ir liels radošs marksisma darbs, kurā pirmo reizi sniegts visu dialektiskā un vēsturiskā materialisma svarīgākā jautājumu harmonisks, viengabalains un sistematisks iztirzājums un tie attīstīti tālāk.

Marksisistiski-ģenlālā teorija bija mūsu neizmirstamā vadoņa un skolotāja J. V. Staļina nemīgtās gādības objekts. Viņa teorētiskās darbības centrā visu pēdējo laiku bija socialistiskās ekonomikas tālākās attīstības problēmu izstrādāšana, ceļu izmēšana pakāpeniskai pārejai uz komunismu. Biedra Staļina darbi «Marksisms un valodniecības jautājumi» un «Socialisma ekonomiskās problēmas PSR Savienībā» leimē jaunu, augstāku posmu marksisma attīstībā.

Darbā «Marksisms un valodniecības jautājumi» J. V. Staļins vispusīgi izstrādājis jautājumu par sabiedrības ekonomisko bazi un virsūvi, par ražošanas spēku un ražošanas attiecību savstarpējām attiecībām. Milzu nozīmi marksistiskajā teorijā ir marksisma kā revolucionāras zinātnes definīcijai, ko J. V. Staļins devis šajā darbā: «Marksisms ir zinātne par dabas un sabiedrības attīstības likumiem, zinātne par apspiesto un ekspluatēto masu revolūciju, zinātne par socialisma uzvaru visās zemēs, zinātne par komunistiskās sabiedrības celšanu». Si

Staļina dotā marksisma definīcija ir vispilnīgākā un vispusīgākā.

Marksisms kā «zinātne par komunistiskās sabiedrības celšanu» guva jaunu attīstību J. V. Staļina ģenlālajā darbā «Socialisma ekonomiskās problēmas PSR Savienībā».

Atmaskojis sabiedrisko parādību subjektīvi voluntaristiskās izpratnes, sabiedrības attīstības ekonomisko likumu objektivitātes nolīgšanas kaitegu, J. V. Staļins brīdināja arī no šo likumu fetišizācijas. J. V. Staļins māca, ka cilvēki nav bezspēcīgi likumu priekšā, ka, izzinājuši ekonomiskos likumus un balstīdamās uz tiem, sabiedrība var apzinīgi pielietot šos likumus savās interesēs.

Mūsu zemē legūtās socialisma celtniecības pieredzes vispārināšanas rezultātā J. V. Staļins noteica socialistiskās ekonomikas attīstības zinātniskos pamatus, norādīja ceļus pakāpeniskai pārejai no socialisma uz komunismu.

Raksturojot J. V. Staļina darba «Socialisma ekonomiskās problēmas PSR Savienībā» lēlo nozīmi, G. M. Maļenkovs savā pārskata referatā PSKP XIX kongresam pateicās: «... partijas nākotnes plāni, kas nosaka perspektīvas un ceļus mūsu kustībai uz priekšu, balstās uz zinātni par komunistiskās sabiedrības celtniecību, zinātni, ko izstrādājis biedrs Staļins».

Sis zinātnes stūrakmens ir J. V. Staļina atklātais socialisma ekonomiskais pamatlukums: nodrošināt visas sabiedrības pastāvīgu pieaugošu materiālo un kultūras vajadzību maksimālu apmierināšanu, nepārtraukti palielinot un uzlabojot socialistisko ražošanu uz augstākās tehnikas bāzes.

J. V. Staļins sniedza savā darbā mūsdienu kapitalisma svarīgāko problēmu dziļu marksistisku analīzi, to celšon analīzi, kas izraisījuši pasaules kapitalistiskās sistēmas vispārējās krīzes padziļināšanos un pasīnāšanos.

J. V. Staļins šeit konkretizējis Marksa atklāto virsvertības likumu, pieskapaļots mūsdienu monopolistiskā kapitalisma apstākļiem. Mūsdienu kapitalismam, norāda J. V. Staļins, dzinējspēks ir nevis vidējā peļņa, nevis virspeļņa, bet maksimālā peļņa. Lai iegūtu šo peļņu, monopolistiskais kapitāls zveriski ekspluatē savu zemju le-dzīvotājus, aplaupa un ekspluatē citu zemju, it īpaši atpalikušo zemju, tautas, ķeras pie militarizācijas un kariem.

Sis likums ir varens ierocis cīņā pret imperialismu.

Marksa mācība ir visspēcīgā, tāpēc ka tā ir pareiza, rakstīja Lēņins. Vairāk nekā pirms simts gadiem «Komunistiskās partijas manifest» pirmo reizi pasludināja pasaulei zinātniskā komunisma programmu. Kopš tā laika katrs no pasaules vēstures lielajiem laikme-tiem nes marksismam jaunus apstiprinājumus un jaunas uzvaras.

Marksisms triumfē Lēņina-Staļina partijas slavenajos veiktumos, kura darbojas kā liels sabiedrības pārvēdotājs spēks. Lēņina-Staļina partija novedusi mūsu tautu līdz socialisma uzvarai un tagad droši ved mūs uz pilnīgu komunisma uzvaru. Marksisma idejas apgaismo tautas demokrātijas zemē ceļu uz brīvības un laimīgas dzīves celtniecību. «Mēs esam pateicīgi Marksam, Engelsam, Lēņinam un Staļinam, — rakstīja ķīniešu tautas vadonis Mao Cze-duns, — kas devuši mums ieroci. Sis ierocis ir nevis ložmetēji, bet marksisms-ģenlālā». Kapitalistisko zemju komunistiskās partijas savā cīņā vadās no marksisma ģenlālā lielās revolucionārās teorijas, tās iedvesmo Padomju Savienības dīzenais paraugs.

Marksa-Engelsa-Lēņina-Staļina nemirstīgās idejas dzīvo un attīstās. Marksisms uzvar un uzvarēs! («Literaturnaja Gazeta»)

MĒS VIENMĒR BŪSIM PATEICĪGI STALINAM

Miera cīņas karogs

Visi tautas demokrātiskās Čehoslovākijas darbaļaudis dziļā savijībā sekoja biedra J. V. Staļina smagās slimības norisei. Pazīpojums par Josifu Visarionoviča veselības stāvokli mēs noklausījāmies ar satraukumu, kādu nākas izjust vienīgi tad, kad ir apdraudēta paša tuvākā cilvēka dzīvība.

Visas pasaules darbaļaudu ģenālā un mīļotā vadona nāve mums, čehiem un slovākiem ir tikpat smags un rūgts zaudējums kā padomju tautai.

Sajās smagajās stundās man nāk prātā manas tikšanās ar padomju laudim, kuru visas labākās lezīmes un īpašības iemlesoja sevī dižais Staļins. Divas reizes esmu cemojis Padomju Savienībā. Un abas reizes man likās, ka biju aizbraucis pie Staļina, mācīties no Staļina.

Sajās dienās posos trešo reizi doties uz zemi, kur, atkārtotot Čehoslovākijas nacionālā varoņa Jūliusa Fučika vārdus, mūsu rītdiena jau kļuvusi par vakardienu, trešo reizi sapņojot aizbraukt pie Staļina, bet viņa jau vairs nebija. Taču es nesatricināmi zinu, ka tomēr tikšos ar viņu, jo sastapšos ar padomju laudim, kurušos viņš ir audzinājis un kuri ar vēl lielāku modrību un mīlestību levēros vadona norādījumus, ar vēl lielāku entuziasmu piepildīs tos dzīvē.

Nekad neaizmirsīšu 1949. gada decembra dienas, kad svētnā bledra Staļina 70. dzimšanas dienu. Atrodoties tolaik Maskavā, man kļuva saprotams, cik dziļi ir padomju cilvēku mīlestība, ko viņi dāvā savam ģenālajam vadonim, kura viss mūžs bez atlikuma bijis veltīts cīņai par cilvēces laimi.

Tagad, šajās sēru dienās, spēļu roku visiem padomju cilvēkiem un gribu viņiem sacīt: mēs esam kopā ar jums!

Mums, literatūras un mākslas darbiniekiem, tātad kā visiem darbaļaudim, nenovērtējama ir biedra Staļina darbu nozīme. Cik daudz reižu viņš palīdzējis mums ar ģenālajiem norādījumiem mūsu darbā!

Staļina vārds ir karogs visai progresīvajai mākslai, kas cīnās pret karu, par demokrātiju un progresu. Viņa vārds ir miera cīņas karogs. Nav cita vārda, kas tik dabiski un likumsecīgi apvienotos ar cīņu par mieru visā pasaulē, par visas cilvēces laimīgu nākotni.

Nē, tādi cilvēki kā Staļins nemirst! Viņi dzīvo mūžīgi.

Jans Kaprs,
čehu komponists

Pak Ten Siks,
korejiešu dzejnieks

Lai cik smagu sāpju
mūsu sirdis skautas,
Tomēr zaudējumā
rokas nenoslīgs, —
Jo, kā nemirstīgas
Partija un tautas,
Staļina vārds dzīvos
Mūžos nemirstīgs.

To arvien mīlēš
Patiesi un kvēli,
Tikai vadonis un draugs
Tik mīļš var būt, —
Stāv pie tēva šķirsta
Uzticīgie dēli,
Spēja viņi kalniem,
Jūrām pāri kļūt.

Nav vairs sirds, kas silda
Tā kā saules stari,
Kopā bēdas ciest
Mums, krievu biedri, lemtis.

Pēdējos trīsdesmit gadus simtiem miljoniem cilvēku visā pasaulē — sākot ar vienkāršiem strādniekiem un beidzot ar slaveniem zinātniekiem — Josifs Visarionovičs Staļins bija vislielākā politiskā un morālā autoritāte. Šis Staļina autoritātes nepārsteidzīga spēks izrietēja no visu zemju darbaļaudu dziļās uzticības un bezgalīgās mīlestības, ko viņi dāvāja un dāvā Padomju Savienībai, tās slavenajai Komunistiskajai partijai un pēc Ļeņina nāves — tās gribas, tās darbības un cīņas, tās vēsturisko uzvaru organizētājam, ģenālajam vadonim un skolotājam Josifam Visarionovičam Staļinam.

Sodien šīs autoritātes diženuma mērāukļa ir to būdu un sāpju dižums, kurā lika ieslīgt simtiem miljoni cilvēku visā pasaulē, visām zemēm un visām tautām bledra Staļina nāve. Jau pirmais paziņojums par tautu vadona negaidīto smago slimību radīja tik lielu satricinājumu, ka vārdi satrīpa uz lūpām. Divas garas un smagas dienas mēs atvaļījām no sevis kuru katru domu par to, ka iespējama vēl lielāka nelaime. Un, kad tā pienāca, mēs ilgi nespējām atgūties, samierināties ar to, ka Staļina vairs nav mūsu vidū.

Poju tauta, Krievu Padomju Savienības tuvākais kaimiņš, ietilpst to tautu skaitā, kurām Josifs Visarionovičs Staļina vārds hitleriskās verdzības laikā bija cerības karogs, tuvās atbrīvošanas vēstnesis, uzvaras ticības nelzīkstāva avots. Līdz ar varonīgās Padomju Armijas uzvaras gājumu, kas atnesa mums brīvību, miljonu poļu sirdis auga un pieņēma spēkā mīlestība uz Staļinu, prieka pilnā ticība viņa ģenijam, viņa draudzībai. Šis jūtas tagad stiprina poļu un padomju draudzību.

Poju tautas sēras par Staļinu ir sēras par lielu, patiesu draugu un skolotāju, par cilvēku, kuram mēs esam pateicību parādā par atbrīvošanu no tik stingra uz lūpām. Divas garas un smagas dienas mēs atvaļījām no sevis kuru katru domu par to, ka iespējama vēl lielāka nelaime. Un, kad tā pienāca, mēs ilgi nespējām atgūties, samierināties ar to, ka Staļina vairs nav mūsu vidū.

Manā ilgā dzīvē aptvēru veselu cilvēces nostāigāto laikmetu. Es redzēju, kā viena tauta, kura izlauza ceļu citām tautām, radīja diženu vīru, kurš pēsmā pārvēlēt dzīvi uz zemeslodes un sasniedza jaunu, labāku dzīvi miljoniem cilvēku. Ļeņins novēlēja Staļinam, savam garīgajam mantiniekam, turpināt šo diženo darbību.

Manā ilgā dzīvē aptvēru veselu cilvēces nostāigāto laikmetu. Es redzēju, kā viena tauta, kura izlauza ceļu citām tautām, radīja diženu vīru, kurš pēsmā pārvēlēt dzīvi uz zemeslodes un sasniedza jaunu, labāku dzīvi miljoniem cilvēku. Ļeņins novēlēja Staļinam, savam garīgajam mantiniekam, turpināt šo diženo darbību.

Mīlu nozīmi, lai padomju architektūra iedziļinā un radoši pārveidotu, bija Padomju Pils projekta veidošanas dar-

Staļins
Korejai ir devis pavasari,
Staļinu mums, mūsu dzīvei
neatņemti.

Vienas gribas spēkā
Izturību smejot,
Zinām — mūsu sāpes
Drosmē pāraugt spēš,
Viņa karogs
Pār zemeslodi ceļot,
Vēl jo ciešāk kopā
Rindas kļaujam mēs.

Mana tauta šodien
Krievu tautai blakām.
Ved mūs Kim Ir Sens
Uz jaunām uzvarām.
Trīcienbrigādēm lai slava, —
Lepni sakām, —
Ari mūsēja
Iet ierindā ar tām!

POLIJAS SĒRAS

stinga uz lūpām. Divas garas un smagas dienas mēs atvaļījām no sevis kuru katru domu par to, ka iespējama vēl lielāka nelaime. Un, kad tā pienāca, mēs ilgi nespējām atgūties, samierināties ar to, ka Staļina vairs nav mūsu vidū.

Poju tauta, Krievu Padomju Savienības tuvākais kaimiņš, ietilpst to tautu skaitā, kurām Josifs Visarionovičs Staļina vārds hitleriskās verdzības laikā bija cerības karogs, tuvās atbrīvošanas vēstnesis, uzvaras ticības nelzīkstāva avots. Līdz ar varonīgās Padomju Armijas uzvaras gājumu, kas atnesa mums brīvību, miljonu poļu sirdis auga un pieņēma spēkā mīlestība uz Staļinu, prieka pilnā ticība viņa ģenijam, viņa draudzībai. Šis jūtas tagad stiprina poļu un padomju draudzību.

Poju tautas sēras par Staļinu ir sēras par lielu, patiesu draugu un skolotāju, par cilvēku, kuram mēs esam pateicību parādā par atbrīvošanu no tik

Mūžīga pateicība

Staļins, visas cilvēces neatslābstošas uzmanības pavadiņš, turpināja piepildīt dzīvē Ļeņina novēlējumu, tos paplašinot un padarot bagātākus.

Un, lūk, pienāca satricējoša vēsts: miris otrs no šiem visdīženākajiem vīriem, kādi jebkad dzīvojuši mūsu vidū. Mirst pat visdīženākie, bet viņu

Sniega vētras... Tumsa...
Lodes nakti gaismo, —
Mūsu kareivis
To visu uzveikt spēj:
Bezpēcīgā naidā
Ambrazūrā aizsmok
Karstām asins šaltim
slāpēts ložmetējs.

Kamēr karavīram
Krūtīs sirds pukst straujā, —
Nespēj viņa gaitu
Uguns apturēt.
Staļinam tā zvērē
Mana tauta kaujā, —
Uzticīgs tās zvērests:
Cīņā uzvarēt!

Atdejojis Meinharda Rudzītis

vien no fašistiskās verdzības, bet arī no kapitalisma važām. Tās ir sēras par dižu cilvēku, kas pavēra mums iespēju celt tautas Poliju. Tās ir sāpes par tā cilvēka nāvi, kurš iemācīja mūs cīnīties par mieru un socialismu. Iemācīja un mācīs vienmēr, jo viņš atstāja pēc sevis visas savas degsmes pilnās dzīves darbu, mūžīgo un vareno darbu, pieredzes dārgumus un domas neuzvaramo ieroci, kas apbruņo tautas cīņā par visas cilvēces labāku nākotni, par sabiedrību, kas būs brīva no eksploatācijas un kurā cilvēks neapspiedīs cilvēku, par brīnumkaustu komunistisku pasaules nākotni.

Ar pilnām tiesībām mēs varam attiecināt uz biedru Staļinu vārdus, kuru Anri Barbijs — uzrakstījis par Ļeņinu: «Cilvēks, par kuru vairāk ļaužu labā nav izdarījis neviens».

Leons Kručkovskis,
poļu rakstnieks

dzīvi apliecinātājs darbs tai pašā laikā pārvēlēt zemi dzīvajiem par svētību.

Staļins — socialismā, miera un prieka radītājs. Zied dzīve, ko viņš radījis priekš miljoniem, kļūdamā aizvien skaistāka un skaistāka.

Mēs visi mūžīgi būsīm pateicīgi Staļinam.

Martins Andersens-Nekse

«Socialisma ekonomiskās problēmas PSR Savienībā».

1947. gadā, Maskavas 800 gadu jubilejas dienās, biedrs Staļins nosauca mūsu galvaspilsētu par «jaunā, padomju laikmeta karognesēju». Toreiz pēc dižā vadoņa priekšlikuma Maskavā lika pamatus astoņām augstceltnēm, tajā skaitā Maskavas universitātes milzīgajam kompleksam Ļeņina kalnos. Pagājuši pieci gadi, un šīs jaunās sarežģītās celtnes, vispilnīgākās padomju tehnikas un padomju architektūras mākslas lolojumi, kļuvušas par realitāti, iekļāvušās Maskavas celtniecības fondā, pārvēlējot tās izskatu. Staļina radošā doma iedziļināja dziļi novatoriska satura architektūras darbus. Sajās celtnēs augstceltņu kompozīcijas princips atklājas harmoniskos, dzīves apliecinātāja spēka pilnos tēlos, kas ciešām saistīti ar krievu architektūras labākajām tradīcijām, ar mūsdienu Maskavas — lielās socialistiskās valsts galvaspilsētas veidolu.

Arhitekti — augstceltņu projektu autori zina, cik dziļu uzmanību Josifs Visarionovičs veltīja šo ēku projektēšanai un celtniecībai. Viņš pats personīgi izskatīja mūsu projektus, interesējās par arhitektoniskā atrisinājuma detaļām. Šīs lieliskās leceres sekmīga realizācija kļuva iespējama tāpēc, ka arhitektiem un celtniekiem tika dots līdz pēdējam sīkumam skaidrs, sava dziļuma dēļ ģenāls staļinskis uzdevums: radīt augstceltnes, kas būtu oriģinālas ar savām proporcijām un siluētu un ar savu architektūras māksliniecisko kompozīciju saskaņotos ar vēstures gaitā izveidotās Maskavas architektūru, ar nākamās Padomju Pils siluētu un neatkārtotu ārzemēs pazīstamos daudzstāvu ēku paraugus.

Biedra Staļina lielā iedziļināšanās architektūras un pilsētu celtniecības jautājumā pašā būtībā spītīgi izpaužas viņa norādījumos par Maskavas apbūves raksturu peckara periodā. Dižā do-

Cilvēces vadonis

J. V. Staļina nāve ir ļoti liels zaudējums ne tikai vienai Padomju Savienībai, bet visai cilvēcei. Staļins bija patiesais, īsts vadonis ne vien boļševiku partijai un padomju tautai, bet arī visām progresīvajām pasaules tautām.

J. V. Staļins vienmēr pērkīris lielu nozīmi koloniju problēmai. Viņš atmaskoja imperialistisko plānu un intrīgu būtību Austrumos. Viņš norādīja, ka imperialisti ne tikai dzenas pēc šo «atpalikušo» zemju dabas bagātībām, bet arī cenšas izmantot to dzīvo spēku savas kundzības nostiprināšanai.

Ar ģenālu galšredzību Staļins paredzēja imperialismā kolonālās politikas neizbēgamo sabrukumu. Jo alkātīgāki un nelietīgāki kļūst imperialisti, jo ātrāk aug koloniju tautu pašapziņa un spēcīgāks kļūst tajās revolucionārais gars. Jau 1923. gadā Staļins paredzēja angļu imperialismā bankrotu Indijā. Viņš runāja par to, ka angļu kolonālās kundzības sistēma Indijā pati slēpj sevī savas nākamās bojā ejas cēloņus.

«... Te ir cēlonis angļu virskundzības drošai nāvei Indijā, te, šai sistēmā, tikpat kā divreiz divi ir četri, ir nenovēršama nāve, angļu pārvaldes un angļu valdības nāve».

Pilnīgi apstiprināts, ka šie pamatotie vārdi izraisīja bezspēcīgu niknumu imperialistiem.

«Koloniju un atkarīgo zemju netraucēti mierīgas eksploatācijas un apspiešanas era pagājusi».

Tagad Austrumos tikpat kā nav tādas zemes, kurā nenorisinātos svētā cīņa par nacionālo neatkarību. Un tautu lielās sēras par aizgājušo cilvēces vadoni pietiekami spītīgi rāda it visiem cilvēku dzimuma ienaidniekiem, cik dziļi ir Staļinam dāvāta tautu mīlestība. Visa pasaule apraud dižā ģenija nāvi.

Indijā ļaudis ar viedažādākajiem uzskatiem un pārliecībām pulcējās mītnēs, pieņēma rezolūcijas, gāja sēru procesijā rindās, aizsoļoja gājienā gar Padomju vēstniecības ēku Dēli pilsētā, demonstrējot savu kvēlo mīlestību par agri mirušajam tautu vadonim, un zvērēja visiem spēkiem sekmēt ciešas un nesatricināmas draudzības nodibināšanu starp Indiju un Padomju Savienību.

Esmu dziļi pārliecināts, ka pareizi ir Ļeņina-Staļina ideja par Ķīnas, Padomju Savienības un Indijas draudzības lielo nozīmi pasaules likteņos.

Saifudīns Kītēlu.

Dižais komunisma celtnieks

Staļina laikmets — šie divi vārdi visspilgtāk izsaka mūsu laika lielo vēsturisko būtību, kad zemeslodes milzu platībās jau uzvarējušas socialismā idejas un visā pasaulē aug un vērsas plašumā tautu cīņa par savu atbrīvošanu. Nav tādas zināšanu un jaunrades nozares, nav tādas tagadējā laikmeta sabiedriskās dzīves jomas, kurā Staļina ģenijš nebūtu izdarījis ļoti lielu revolucionāru lūzumu, nebūtu ierosinājis varēnu virzīšanos uz priekšu.

Padomju architektūra var pateikties biedram Staļinam par to, ka tā izvirzījusi izcilā vietā mūsu zemes kultūras dzīvē, kā māksla, kurā jāatrisina ļoti svarīgi, ar tautas atzīvien pieaugošo materiālo un kultūras vajadzību apmierināšanu saistīti uzdevumi. Tieši mūsu dienās, Staļina laikmetā, architektūras māksla, kalpodama tautai, sasniegusi jaunus kalngalus daļradē.

Staļins bija ne tikai ģenāls padomju architektūras ledvestmotājs un skolotājs, bet arī mūsu laika vislielākā architektūras un pilsētu celtniecības pasākumu tiešais ierosinātājs un radītājs, ar to lezīmējot veselu laikmetu padomju un visas pasaules architektūras vēsturē.

Partijas Centrālās Komitejas plēnumā 1931. gada jūnijā pieņemtie vēsturiskie lēmumi ievadīja veco pilsētu socialistiskās rekonstrukcijas un jauno pilsētu celtniecības gigantisko darbu. Maskavas rekonstrukcijas ģenālplāna izstrādāšanas laikā biedrs Staļins ne daudzos ļoti dziļas domas piesātinātos vārdos mūsu, šā darba praktisko veicēju, priekšā attīstīja mācību par vēsturiski izveidojušos pilsētu, par visu pilsētas dzīves nozaru un tās kultūras augšupejas un progresa ceļiem socialismā apstākļos. Šis Staļina ideāls četvertas izcilajā dokumentā — Maskav-

S. Cerniševs,
PSRS Padomju architektūras
savienības atbildīgais sekretārs

vas rekonstrukcijas ģenālplānā, kas ieguvis tautas atpazīni un vēsturē ar Staļina plāna vārdu. Maskavas pārbūve, ko ģenāli iecerēja Staļins un kas noritēja viņa pastāvīgā tiešā vadībā, ir piemērs un paraugs tam, kā jārekonstruē gigantiska pilsēta, kas veidojusies gadsimtiem ilgi un tagad ļoti īsā laika posmā vispusīgi atjaunojusi visu savu organizāciju.

Atceros apspriedi, kas notika 1934. gada 19. jūlijā Kremli, piedaloties Josifam Visarionovičam. Biedrs Staļins šajā apspriedē ar vislielāko skaidrību un vienkāršību nosprauda mūsu galvaspilsētas rekonstrukcijas ceļus. Viņš runāja mums ne tikai par Maskavu, viņš atklāja pilsētu tālākas attīstības perspektīvas socialismā apstākļos. Sniedzis klasisko definīciju, ka pilsēta ir visekonomiskākais apmetnes tips rūpniecības rajonos, biedrs Staļins parādīja, cik aplami, tukši un kaitīgi ir projekti, kas sprauž par mērķi sadrumstatot un faktiski likvidēt pilsētu.

Josifa Visarionoviča gudrajos norādījumos izpaužas dižlās rūpes par tautas laimi. Ideja par socialistisku pilsētu, kurā visi iedzīvotāji var izmantot kultūras, tehnikas, zinātnes un mākslas dotos labumus, kļuva par pamatu lielajam staļinskajam Maskavas pārbūves plānam. So plānu caurauj staļinskā gādība par cilvēku, tālredzīgā doma par pilsētu tautai. Tas ir vēsturē pirmais pilsētas rekonstrukcijas plāns, kuram pamatā visas zemes, visas tautas intereses.

Mīlu nozīmi, lai padomju architektūra iedziļinā un radoši pārveidotu, bija Padomju Pils projekta veidošanas dar-

bam. Padomju Pils projekta radīšana noritēja biedra Staļina tiešā vadībā. Valdības lēmumam, kuru pieņēma pēc biedra Staļina priekšlikuma sakarā ar Padomju Pils projekta konkursu rezultātiem, bija patiešām vēsturiska pavērsiena nozīme padomju architektūrai daļradē attīstībā. Šis lēmums norādīja padomju architektūrai vienīgi pareizo, vienīgi raženo ceļu — socialistiskā realisma ceļu, tas pievērsa architektūru radošo domu klasiskā mantojuma apgūšanai, tas atmaskoja architektūrai iesakņojušos formalismu visos tā veidos un atklāja architektūrai bezgalīgas attīstības perspektīvas.

Maskavas rekonstrukcijas plāna dižlās radītājs biedrs Staļins neaprobežojās ar visa šā plāna daudzveidīgā saturā izstrādāšanu — viņš bija arī daudzu ļoti lielu architektūras un celtniecības ideju iniciators, kas mūsu acu priekšā kļuvušas par padomju dzīves realitāti.

Sādām epohām staļinskām lecerēm pieskaitāma Maskavas metropolitēna, galvaspilsētas pazemes dzelzceļa celtniecība, kurā pirmo reizi pasaulē organizācija apvienojusies vismodernākā, vispilnīgākā celtniecības un transporta tehnika ar augsti māksliniecisku daļradē — lieliskā «pazemes pils» architektūras ansamblī radīšanu.

Maskavas metropolitēna pārstēdzoši spītīgi iedziļināja savās celtnēs staļinskā gādība par cilvēku, par viņa pastāvīgi pieaugošo materiālo un kultūras vajadzību vispusīgu apmierināšanu. Ietilpama kā sastāvdaļa Maskavas rekonstrukcijas plānā, šī celtnē, tātad kā viss staļinskais plāns, ir viena no lieliskajām ilustrācijām socialismā pamatlukumam, ko atklājis J. V. Staļins un ko viņš zinātniski nopamatojis savā pēdējā darbā, ģenālajā sacerējumā

(«Sovetskoje Iskustvo»)

Partijas XIX kongress un literatūras uzdevumi

Atklāta partijas sapulce Rakstnieku savienībā

Nesen notika Latvijas Padomju rakstnieku savienības partijas pirmorganizācijas atklātā sapulce, kurā, vadoties no PSKP XIX kongresa vēsturiskajiem lēmumiem, tika apskatīti latviešu padomju literatūras pašreizējais stāvoklis un apspriesti tās tālākās attīstības aktuālākie jautājumi. Referēja K. Krauliņš.

Partijas XIX kongress, biedra Staļina ģenitālais darbs «Socialisma ekonomiskās problēmas PSR Savienībā» un viņa runa kongresa noslēgumā, teica referents, ir vēsturiski notikumi, kas dziļi ietekmējuši visu padomju tautu, visu progresīvo cilvēci. Uzsvērt, ka kongresa lēmumi un direktīvas arī rakstniekus apbruņo ar pareizo dzīves izpratni, norādot, ka kongress sevišķi izcilās marksisma-lenīnisma teorijas, teoretiskās un politiskās izglītības nozīmī pārejas periodā uz komunismu, referents konstatēja, ka rakstniekiem, kas nepamet vērā, kas dziļi un radoši neapņēmuši marksismu-lenīnismu, nevar būt arī pareiza, dziļa dzīves atspoguļojuma mākslas tēlos. To apliecina V. Grosmana jaunākā romāna «Par talsnīgu lietu» novērtējumi partijas presē, tāpat gadījumi, kad redakcijas nepietiekamas politiskās modrības dēļ žurnālā «Karogs» iekļuvuši kļūdaini dzejoļi. Lai gan pēdējā laikā politiskās izglītības darbs Rakstnieku savienībā uzlabojies un vairums tās biedru sapratuši marksisma-lenīnisma teorijas nozīmī radošajā darbā, taču vēl joprojām šai ziņā ir lieli trūkumi. Rakstnieku savienības valde, sekretariāts, partijas pirmorganizācija, sekretariāts, partijas nekontrolē rakstnieku mācīšanos, neprasa no viņiem atskaites. Biedra Staļina ģenitālais darbs un kongresa lēmumu studijām jābūt kā rakstnieku, tā arī visas Rakstnieku savienības uzmanības centrā.

Partijas XIX kongress risināja arī ļoti svarīgus literatūras un mākslas jautājumus, sevišķi par tīpiskumu un satiru, pavēra socialistiskā realisma mākslā jaunās attīstības iespējas, saasināja cīņu pret pavirši veidotiem, garlaicīgiem, pelēkiem literāriem tēliem, prasīja mākslas darbus, kas spēcīgi ievēlīgi lasītājus un skatītājus, audzina tos. Padomju rakstnieki un literatūras darbinieki ir bezgala pateicīgi partijai par to dziļo izpratni, ko tā dod pašos svarīgākajos socialistiskā realisma teorijas un prakses jautājumos.

Studējot partijas norādījumus, izpildot tās prasības, arī Padomju Latvijas rakstniekiem tevorojami jāuzlabo savs darbs.

Ko latviešu padomju literatūra devusi tautai pagājušā gadā? Jāatzīst, ka atvoklis šai ziņā ļoti neapmierinošs. Teātriem trūkst oriģinālu, bet dramaturgi strādā gausi, bez vajadzīgā radošā entuziasma, nepilda savus solījumus. Prozā pagājušā gadā ir tikai Z. Grīvas romāns «Dzīvības ceļš», A. Grigula stāsts «Lēnina ielā deg spuldze» un vēl pāris mazāk nozīmīgu darbu. Ieā stāsta žanrā atvoklis vēl jaunāks. Dzejas nozarē pagājušā gadā nav iznākuši neviena grāmata, no periodikā publicētajiem darbiem atzīmējami vienīgi A. Imermana stāsts dzejā «Kur visi kuģi satiksies» un B. Sauliņa poema «Nealimirstamie». Literatūras kritiķi vērtīgākie darbi ir A. Upiša teoretiskie raksti «Karogā» un J. Niedres «Latviešu literatūras» I sējums. Neviena izcilāks darbs nav parādījies bērnu literatūrā. Tāpēc jākonstatē, ka mūsu rakstnieku kolektīvā pēdējā laikā manāmi apstākļi radošā darba spars, mazinājusies atbildības apziņa tautas priekšā.

Runājot par saturu un izteiksmes pelēcību, referents visvairāk kritizēja latviešu padomju liriku, kurā valda bālāstinība, gurdums un garlaicība. Šai ziņā arī latviešu rakstnieku darbam stipri kaitējusi aplamā, antimarksisistiskā bezkonfliktu teorija un vulgārā tīpiskuma izpratne. To ietekmē rakstnieki bieži vien baidījās dot saasinātus, novatoriskus tēlus, izvērst satiru, veidot spraigus, konfliktiem bagātus sīžetus, atmāskot negatīvas parādības mūsu dzīvē. Bet vēl jo lielākā mērā traucējusi nepietiekamā dzīves īstenības pazīšana, dažkārt vājā atbildības apziņa par savu darbu un paškritikas trūkums. Arī literatūras kritika nav vajadzīgā mērā sekmējusi rakstnieku darbu, dažkārt pat dezorientējusi to. Partijas XIX kongress, saasinot uzmanību visiem šiem jautājumiem, palīdz rakstniekiem pašiem novērst līdzšinējos trūkumus daļradē, sekmē viņu politiski idejisku un meistariības izveidē.

Noslēgumā K. Krauliņš plevērsis konkrētiem uzdevumiem, kas veicami, lai aktivizētu republikas rakstnieku ko-

lektīva radošo darbu. Rakstnieku savienības valdei, sekretariātam, partijas pirmorganizācijai, sekretariātam un komisijām, laikrakstam «Literatūra un Māksla» un žurnālam «Karogs» jāklūst par centriem, kas organizē un mērķtiecīgi virza atsevišķu rakstnieku un visa kolektīva radošo darbu. Neuzlabojot Rakstnieku savienības radoši organizatorisko darbu, neesējami veikt lielos uzdevumus, kādi republikas rakstnieku kolektīvam izriet no partijas XIX kongresa lēmumiem. Bet šie uzdevumi jāveic, un tos veikt ir Latvijas padomju rakstnieku spēkos.

Debatēs vairāki runātāji (J. Vanags, M. Zuntners, K. Lapiņš, V. Melnis, V. Lukss) pamatoja un pareizi norādīja, ka referāts bijis pārāk nekoncekts; plašāk pakavēdamies pie liriskas, pārējām literatūras nozarēm K. Krauliņš paskaidroja tikai garāmeļot, dažas pat neminot (piemēram, kinodramaturģiju). Tas lielā mērā ietekmēja arī debates, kurās neizraisījās lietiskās pārrunas par konkrētiem darbiem un literatūras parādībām, trūka pietiekami asas, principiālas radošā un organizatoriskā darba trūkumu kritikas.

Dzejas sekcijas vadītājs P. Sils atzina, ka kritika, kas pēdējā laikā presē un sanāksmēs izteikta par latviešu padomju liriku, ir pamatota. Dzeja parādījusies ne tikai mākslinieciski vāji, bet arī politiski kļūdaini darbi. Vaina pa daļai meklējama tai apstākļi, ka daži viedjās paaudzes dzejnieki (runātājs konkrēti nosauca M. Rudzīti) kļuvuši neaktīvi, raksta «gaužām maz. Krietnus panākumus uzrāda jaunie dzejnieki A. Vējāns, A. Krūklis u. c., diezgan kupla dzejas deva ir arī jauno autoru almanahā, kas dod cerības, ka dzejnieku kadri papildināsies. Taču vairums jauno dzejnieku neuzrāda vajadzīgu izaugsmi, neizkopj savu meistariību. Runātājs kritizēja arī dzejas sekcijas darbību, kas bijusi neapmierinoša, tajā nav risināti dzejas teorijas un meistariības jautājumi, nav apspriesta tulkotā dzeja. Lai varētu veikt uzdevumus, kurus mums nosprauz partijas XIX kongress, teica P. Sils, jāstrādā visiem dzejniekiem. Sava darbu un tā metodes varam uzlabot, jo mūsu rokās ir drošs un pareizs kompass — marksisma-lenīnisma mācība!

J. Sūmanis uzsvēra nepieciešamību saasināt cīņu pret kapitalistiskās ideoloģijas pāteikām cilvēku apziņā. Literatūras uzdevums celt padomju ļaužu modrību, palīdzēt viņiem atmāskot mūsu valsts ienaidniekus un to aģentus. Plevērsoties tulkotāšanas jautājumiem, J. Sūmanis uzsvēra, cik liela atbildība gulstas uz tiem, kas tulko latviešu padomju rakstnieku darbus krieviski. No bagātās un skaistās krievu valodas latviešu rakstnieku grāmatas tiek tulkotas tālāk visās pasaulēs valodās. A. Upiša, V. Lāča, A. Sakses, Z. Grīvas labākos darbus tagad lasa visas padomju tautas, tos izdod tautas demokrātijas zemēs, kā arī progresīvās izdevniecības kapitalistiskajā valstī. Tādēļ daudz lielāka vērība jāvelta tulkotājiem, esošo kadru audzināšanai, jaunu gatavošanai.

Tulkotāju sekcijas un tulkotāju darbu kritizēja R. Purvīpa. Sekcijas saanāksmes vēl joprojām vāji organizētas, tajās nepiedalās rakstnieki, kas tulko, gausi strādā kvalifikācijas komisijā, jaunajiem tulkotājiem nav rīkoti semināri, Latvijas Valsts izdevniecība neatbalsta konkursu, ar kuru palīdzību varētu atrast kvalificētākus kadrus grūtāko darbu tulkotāšanai. Lai arī tulkojumu līmenis visumā uzlabojies, tulkotāju valoda vēl ir nabadzīga sinonīmu ziņā, tulkojumi bieži vien, salīdzinot ar oriģināliem, pelēki, bālāstinīgi, tajos uzkrīt stilistiski neveikli teikumi, buristikums. Rakstnieku savienības vadībai nerūp tulkotāšanas darba likteņi, par ļu- gu un dzeju tulkojumiem neviena neinteresējas.

Atzīstot, ka pagājušā gadā dramaturģu darbs patiešām bijis neapmierinošs, J. Vanags pastāstīja, ka padabian vairāki autori (M. Salmāja, V. Sauleskalns un V. Vigrante, A. Vanags) jau pabeiguši rakstīt lugas, kuras izvirzīs dramaturģu seminārā; pie jaunām lūgām strādā A. Grigulis, A. Brodele, M. Zuntners un A. Vilks; Fr. Rokpelis raksta operas libretu. Tas viss liek cerēt, ka atvoklis šai nozarē tuvākajā laikā uzlabosies.

K. Lapiņš atzīmēja, ka referentam vajadzējās sīkāk analizēt A. Imermana poēmu «Kur visi kuģi satiksies» un A. Grigula stāstu «Lēnina ielā deg spuldze». Abi šie darbi ir svaigi, interesanta parādība latviešu padomju literatūrā, lai gan tajos ir arī trūkumi, kas novērsami, padziļinot konfliktus. Runātājs pārmēta referentam, ka tas nav plevērsis tādēļ faktiem kā Mak-

simova un Lēsnajas nosodāmajai, padomju rakstnieka necienīgajai rīcībai, kas tika atmāskota laikrakstā «Literatūra un Māksla». Republikas literatūras dzīvē ir arī citas līdzīgas parādības, kas tāpat nosodāmas, piemēram, tulkotāja V. Nevskā (V. Zuckaua) rīcība, kurš necieš kritiku, pielieto tulkotāšanā papārmēnus, kas robežojas ar plaģiatismu.

Kopš partijas XIX kongresa pagājuši jau pieci mēneši, par tā lēmumiem esam runājuši sanāksmēs, citējuši tos rakstos, bet kā tie atspoguļojas mūsu rakstnieku daļradē, Rakstnieku savienības organizatoriskajā un praktiskajā radošajā dzīvē, — to vēl neredzam, teica V. Melnis. Viņš tuvāk apstājās pie literatūras kritikas jautājumiem, pārmēta rakstniekiem, ka viņi pārāk maz darbojas šajā novadā. Literatūras vēsturē daudz maz rosmīgi strādā vienīgi J. Niedre un daži LPSR Zinātņu akadēmijas Literatūras un valodas institūta darbinieki.

Latvijas Valsts izdevniecības direktors P. Baugis pārmēta rakstniekiem, ka tie laikā neesniedz pietiekos un izdevniecības tematiskajos plānos paredzētos darbus, nokavē termiņus, prasā vairākkārtējus to pagarinājumus. Lai sekmētu topošo rakstnieku izaugsmi, jānokārto jauno autoru almanaha sastādīšanas un izdošanas jautājumi; šis darbs patlaban palicis bez kontroles.

Plevienojoties kritiķiem, kas tika izteikti par referātu, J. Laganovskis atzīmēja, ka referents pareizi akcentēja nepieciešamību rakstniekiem apgūt marksismu-lenīnismu, jo tas ir mūsu radošā darba pamats, ja vien nav izprasts dogmatiski, kā tas dažkārt izpaužas. Lai celtu latviešu padomju literatūras līmeni, iedarbīgākiem jābūst Rakstnieku savienības izdevumiem — žurnālam «Karogs» un laikrakstam «Literatūra un Māksla». Bet iedarbīgi tie varēs kļūt tikai tad, ja pašī rakstnieki aktīvi piedalīsies savos preses orgānos. Mūsu rakstnieki pilnīgi novārtā atstājuši publicistiku, ar ko var operatīvi atsaukties uz aktuālām dzīves parādībām. Runātājs pārmēta dzejas konsultanti M. Kempel, kas nepareizi izprot jauno autoru audzināšanu, domā, ka viņu pirmos, kaut arī vājos dzejoļus katrā ziņā vajag publicēt. Stādīt augstākas prasības — lūk, ietā pali-dzība, kas vajadzīga jaunajiem talantiem.

E. Damburs norādīja, ka dzejas līmeņa kritiķanos veicina arī kritikas vulgarisms, kas nereti vērsas pret savdabīgiem, mazāk ierastiem viļcieniem dzejas priekšstatos un stilā. Tādēļ mūsu dzeja ir pārāk daudz vispārēja, šablōniska, trūkst emociju, nav jūtama dzejnēka sirdsdegsmē.

Rakstnieku savienības atbildīgais sekretārs V. Lukss uzsvēra partijas XIX kongresa lēmumu dzīvinošo ietekmi uz padomju literatūras tālāko attīstību. Līdz tam rakstnieki valrijās no konfliktiem, nepareizi izprotot tīpiskumu, domāja, ka nedrīkst rakstīt par negatīvām parādībām mūsu dzīvē. Tā radās dzīves īstenības viltošana, lakēšana, štampi, cīņa notika «starp labo un vēl labāko», nebija tīpisku raksturu, pietrūka spēka alždomātēs līdz lietu būtībai. Dzejas, piemēram, kolchoznieki šķīst smaidīja un dziedāja, it kā viņiem nebūtu nekādu šķēršļu, ko pārvārtēt. Kritizējot dzejniekus, ka tie savā daļradē slīd pa virspusi, V. Lukss pārmēta arī redakcijām, kas publicē vājus, galvenokārt svētku dzejoļus, nosodīja dzejas konsultantes M. Kempes rīcību, kura ar pāragriem akceptiem sekmē pelēcību jauno dzejnieku darbos, prasīja, lai dzejnieki izkopj arī dzejas formu: lai cīnītos, jāprot asināt un droši lietot savus amata ierocus. Atzīstot referatā un debatēs Rakstnieku savienības vadībai adresētas kritiskās piezīmes par pareizām, V. Lukss secināja, ka Padomju Latvijas rakstnieku kolektīvs ir spējīgs izpildīt partijas XIX kongresa lēmumu prasības literatūrā, lai palīdzētu tautai sekmīgi celt komunismu.

Debatēs vēl runāja M. Zuntners, L. Vitols, V. Rūja, A. Vilks. Izbrīnu radīja M. Zuntnera un A. Vilka uzstāšanās, kuri, norādot pret viņu pēdējo lugu «Pavasaris» presē izteikto kritiku, mēģināja saskatīt tajā kaut kādas «blakus momentus», — pret ko ar sašutumu vērsās vairāki runātāji (V. Melnis, J. Laganovskis, V. Lukss, J. Vanags), norādot, ka šāda attieksme pret kritiku var kļūt par nopietnu un pat nepārvaramu šķēršli abu dramaturģu turpmākajā radošajā augsmē.

Sapulce izvēlēja komisiju, kura izstrādās rezolūciju ar konkrētiem priekšlikumiem un uzdevumiem, kas jāatrisina, nodrošinot latviešu padomju literatūras turpmāko attīstību.

HENRIKS IBSENS

Sakarā ar 125. gadadienu kopš viņa dzimšanas

Izcilais norveģu dramaturģis un dzejnieks Henriks Ibsens dzimis 1828. gada 20. martā provinces pilsētiņā Schenas tirgotāju ģimenē. Sīkpiļsoņu morāles un aizspriedumu smacīgā atmosfērā nespēja ievilkst savos timekļos Ibsena brīvo garu. Doms un personības brīvības vārdā viņš krasī nostājās pret savu apkārtni. Jaunības gados Ibsens rakstīja satīriskus dzejoļus un epigramas, kas sīkpiļsoniskajā sabiedrībā sacēla sašutuma vētru. Pēc viņa lūgas «Milas komedija» publicēšanas šī sašutuma vētra izauga par veselu sabiedrisku skandalu.

Ibsens aizgāja no šīs sabiedrības, taču ekonomiskās attīstības ziņā atpalikuši vide nespēja izvirzīt viņa priekšā kaut kādus reālus pozitīvus ideālus. Pie buržuaziskās sabiedrības nolīgšanas Ibsens, paceldamies augstu pāri šai sabiedrībai, nonāca ātri, bet nespēja atrast, ko likt noraidītās dzīves vietā. Viņa tieksme pēc kaut kā liela, spēcīga, skaista neguva tā laika sabiedriskajās attiecībās nekāda konkrēta pamatojuma. Un, lūk, dzejnieks, runājošs Georga Brandesa vārdiem, pārgāja uz morāles novadu, tikumiskas sludināšanas novadu. Protams, no sabiedriskajām attiecībām atrauta morāle neizbēgami kļūst par pašmērķi. No šī iemesla savukārt izaug personības glorificēšana, personības kulta.

Ibsena uzskatos daudz pretrunu. Dumpnieku un atmāskotāju bieži vien atzīstā tiešs morālistitājs un pat mistiķis (lūgas «Spoki» un «Kad mēs, mīrušie, augšāmcelsimies»), naida pilnas nesamierinātības vietā ieskanas kristietiskās nožēlas motīvi («Būvmēstārs Solness»).

Drūmas un atliebīgas pagātnes ēna nomāc daudzus Ibsena varoņus. Dažādi par savu tēvu grieķiem jāsamaksā Osvādam Alvingam («Spoki») un doktoram Rankam («Noras»), pagātnē vajā arī konsulu Berniku («Sabiedrības pilārs») un architektu Solnesu. Šī atliebības tema izaugusi no paša autora pasaules uzskata būtības un tādēļ ir pastāvīgs motīvs viņa dramaturģijā. Ibsena individualistiskie ideāli vispilnīgāk iemiesoti Branda tēlā, kas ir it kā degpunkts visā izcilā dramaturģa daļradē. Pretstatā Brandam rakstnieks radījis citu tikpat plaši pazīstamu tēlu — Peru Gintu, kurā iekļauta visa sīkpiļsonības specifika, tās vīdūvējība un nevarība. «Pera Ginta» galvenā doma ir tā, ka buržuaziskās sabiedrības ceļš ved vienīgi uz bojā eju.

Pers Gints ir apdāvināts cilvēks, viņš spēj ietekmēt un aizraut cilvēkus. Taču viņš nepilda savu pienākumu, izvēlās no cīņas pret sabiedrisko jaunumu, mēģina to viltīgi apiet. Te pilnā mērā raksturota sīkpiļsonības divkosība un glēvība. Pera Ginta «plātforma» ir bēgšana no jebkuras aktī-

vas, izšķirošas rīcības, bailes būt konsekvēntam, izdarīt kaut ko neatsaucamu, galīgi. Tieši šai raksturojumā īpaši skaidri redzam, ka Pera Ginta deģenerācijas procesā spilgti un apbrīnojami pārliecināši atspoguļojas kādreiz progresīvās buržuazijas izdzimšana sabiedrības interešu nodevībā.

Henriks Ibsens skaidri izprata sava laika sociālos procesus un šķiru sadursmes. Būdamis sava laikmeta un savas vides dēļ, viņš dziļi izjuta, kādā neglābamā idejiskā strupceļā nonākuši buržuaziskā sabiedrība. Taču arī pats rakstnieks neredzēja izejas no šīs krīzes.

Kvēls sapnis par veselīgām attiecībām starp cilvēkiem, par jaunu cilvēci jūtams katrā Ibsena lūgā, kas pieēatināts ar spraigas, satrauktas domas dinamiku. Ibsena satraukumā izpaužas tā laika progresīvo, buržuaziskās sabiedrības sociālā un morālā sabrukuma šausmas izpratošo cilvēku bažas. Līdzīgi jūtīgām termometram, kas fikse sabiedrības saslimšanas un atveseļošanās procesus, izcilais norveģu dramaturģis bezbailīgi norādīja uz tām vietām, kur saslimšana ir sevišķi bīstama, atsedza augoņus, bridināja, rosināja domu un modrību. Un tieši tas radīja visspēcīgāko atbalsi laika biedru, īpaši jaunatnes sirdīs.

Progresīvajai cilvēcei Ibsens bija un ir dārgs ar savu noliedzošo attieksmi pret netaisnību, kas valdīja tā laika sabiedrībā, ar konsekvēnto cīņu pret sīkpiļsonību un garīgo sasmakumu. Viņa nesaudzīgā un dedzīgā sarkasma objekts bija varenie «sabiedrības pilārs», uz kuriem balstījās buržuaziskā valsts un kuri paši sevi uzskatīja par visvairīgāko sabiedrības daļu, bet īstenībā bija glēvi, sīki un nelietīgi ļautiņi.

Neatvairāmi dzīvos, realistiskos tēlos Ibsens parādīja, kā buržuaziskās sabiedrības organizmā top «naudas maija» iztirgošanas kulta. Viņa darbu atmāskotais spēks bija tik liels, ka lūgu «Sabiedrības pilārs», vēl autoram dzīvam esot, piemēklēja tāds pats liktenis kā Moljēra «Tartifus»: Ibsena lūgā dažādi berniki un rummeli pazīna sevi un pasludināja lūgu par «Skandināvijas progresīvās» sabiedrības apmelošanu.

Jau tas milzīgais troksnis un kņada, kas sacēlās pēc katras Ibsena lūgas, liecina par šo darbu aktualitāti savam laikam. Viņš prata skart un izvirzīt dramaturģijā tādus jautājumus, kas dziļi satrauca plašās sabiedrības slāņus. Skiet, ka neviena no tā laika dramaturģiem nav sabiedrību tik spēcīgi sa- viļņojis, kā to darījis Henriks Ibsens. Šī aktīvā loma nodrošina viņam goda pilnu lappusi dramaturģijas vēsturē.

N. Nikolaļevs-Bergins

A. Suchovo-Kobiļins

Viņa nāves 50. gadadienu atzīmējot

24. martā palet 50 gadu kopš tevorojamā krievu dramaturģa Aleksandra Suchovo-Kobiļina nāves.

Dzimis 1817. gadā, Hercena bērni- bas draugs un Gogoļa paziņa A. Suchovo-Kobiļins nodzīvoja īļu mūžu un mira, kad krievu literatūrā jau skānēja 1905. gada revolūcijas vētrasputna Maksima Gorkija balss. Sacerejumu skaita un apmēru ziņā A. Suchovo-Kobiļins devis gan nedaudz, bet dramatiskā triloģijā «Pagātnes ainas» viena pati nodrošina viņam vietu krievu dramaturģijas klasiku vidū.

Pagājušā gadsimta 50.—60. gados A. Suchovo-Kobiļins nostājās līdzās A. Ostrovskim un Saltikovam-Scedrinam kā ļoti spilgts satīriskās dramaturģijas meistars, spēcīgs Gogoļa tradīciju mantinietis. Viņa lūgas atsedza krievu muižniecības pagrimšanu. Tās kļuva par ārkārtīgi asu apsūdzību patvaldnieciskās Krievijas birokrātikajam aparatam, ko rakstnieks nosauca par «vēzi, kas saēd varenās Krievijas miesu».

A. Suchovo-Kobiļina satiru raksturo milzīgs sašutuma spēks, nesaudzīga tiesneša spriedums, hiperbolizācijas drosmē. Viltus, nelietības un brutālas patvaļas aina kāpināja līdz baigiem apmēriem. Patvaldnieciskās birokrātijas hierarhija nostājās mūsu priekšā, šķot no sīka papīru graužēja līdz pat «visai svarīgai personai», kas nozīmē cara ģimenes locekli vai pat pašu caru.

A. Suchovo-Kobiļina personībai un jaunradei piemīt pretrunīgs raksturs. Būdamis bagāts aristokrāts un monarhists, viņš ar savas realistiskās mākslas spēku radījis darbus, kas pēc to reizejā iekšlietu ministra Valujeva at-

zinuma bija «tīrā revolūcija». Tāpēc cērskā cenzūra darīja visu iespējamo, lai neļautu A. Suchovo-Kobiļina darbiem izplatīties plašākā sabiedrībā. Triloģijas trešo daļu «Tarekina nāve», kas sarakstīta 60. gados, pirmoreiz atļāva izrādīt tikai 1900. gadā. Sarīgtinātais rakstnieks teica, ka katrā viņa lūgā kļūstot par tiesas prāvu pret cenzuru.

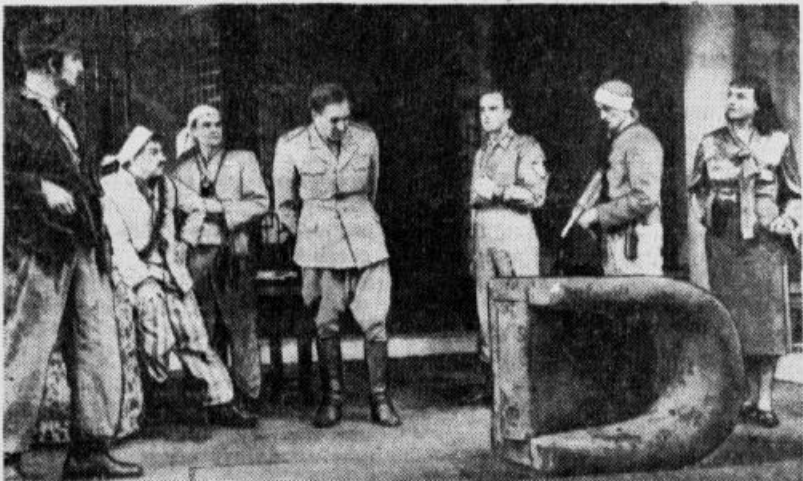
Arī pēc rakstnieka nāves viņa darbi vēl ilgi netika pienācīgi novērtēti. Kosmopolīti kritiķi nolāga A. Suchovo-Kobiļina literāro portretu, lūkodami notēlot viņu kā franču dramaturģu atdarinātāju un kā žultainu cilvēku, kas rakstījis lūgas, lai tanīs izlietu savu personīgo sarūgtinājumu.

Tikai visjaunākajā laikā padomju literatūras vēsturnieki parādījuši pareizā gaismā A. Suchovo-Kobiļina jaunrādī, atsedzot tās dziļo sakojumu Krievijas īstenībā ap 1860. gadu, kad, pēc V. I. Lēnina atzinuma, Krievijā bija nobriedusi revolūcionāra situācija. Padomju literatūras pētnieki parādījuši A. Suchovo-Kobiļina dramaturģijas izaugsmi no Gogoļa tradīcijas, tās nesauramās saites ar krievu nacionālās literatūras attīstības galvenajām līnijām.

Uz skatuves jau sen ļoti populāra ir triloģijas pirmā lūga «Krečinska kāzas». Arī latviešu teātrī tā arvien no jauna iestudēta kopš 1890. gada, kad Rīgas Latviešu teātri R. Jansons tēloja Krečinski, J. Brīgaders — Muromski un B. Rūmniece — Atujevu. Jaunākais īncenējums bija Valsts Dailes teātri 1950. gadā. Pārējās divas lūgas «Prāva» un «Tarekina nāve» latviski nav izrādītas.

K. Kundziņš

Pirmizrādes republikas teatros

Skats no Rožē Valjans lugas «Pulkvedis Fosters atzīstas vainīgs» Dailes teatra iestudējumā.

Akademiskais Dramas teātris iestudējis A. Ostrovskā komediju «Mežs». Attēla: Z. Katlavs (Neščiļņevs) un A. Jaunušans (Sčastļņevs).

Muzikālās komedijas teātris iestudējis krievu valodā J. Strausa opereti «Sikspārnis». Attēla: G. Šipulins (Alfreds) un J. Tomgorova (Roza-linda).

Lasītāju vēstules

Burti vainīgi...

Padomju ļaudis rūpīgi saudzē pagātnes kultūras vērtības. Ar dziļu cieņu lasām klasisko literatūru, labi saprazdami, ka tā dara mūs bagātākus, palīdz mums augt. Jāpaļina un Eduarda Veidenbauma revolucionāro dzeju, tāpat kā labākos padomju literatūras darbus, ar pilnām tiesībām uzskatām par komunisma celtniecības idejiskiem leročiem. Tāpēc ikviens padomju cilvēks ar sašutumu vērsas pret jebkuru mēģinājumu apzināti vai neapzināti noliegt pagātnes kultūras mantojumu, izturēties pret to nevērtīgi. Bet šādi gadījumi ir. Minēšu konkrētu piemēru.

Partijas Limbažu rajona komitejas sekretārs J. Dūzis nesen kādā rajona bibliotēkaru seminārā devis kategorisku norādījumu izņemt no apgrozības visas grāmatas, kas iespēstas gotu burtiem. Nav šaubu, ka b. Dūzim bijis labs nodoms. Viņš gribējis atbrīvot bibliotēkas no veciem sāpjiem, no bezidejiskām, mākslinieciski mazvērtīgām, nevienam nevajadzīgām grāmatām.

Un tomēr, neraugoties uz labajiem nodomiem, šāda rīcība ir pilnīgi nepieļaujama. Katram zināms, ka gotu burtiem iespēstas arī Raiņa dzeju grāmatas, Upīša romāni un kritiski apcerējumi, Jansona-Brauna raksti, liels skaits krievu klasiku un Vakarēiropas klasiku darbu. Daudzām no šīm grāmatām gotiskie izdevumi līdz šim ir vienīgā latviešu valodā (piemēram, atsevišķi L. Tolstoja, I. Turgeņeva, H. Ibsena u. c. rakstnieku darbi). Vai tad b. Dūzis patiešām domā, ka arī šīs un tam līdzīgas grāmatas drīkst nobāzt kaut kur lasītājiem nepieejamā bibliotēkas kaktā? Tāda derīgu, labu grāmatu izņemšana no apgrozības jau notikusi vairākās bibliotēkās Limbažu rajonā.

G. Vilečņs

Redakcijas piezīme. Mūsu līdzstrādnieks noskaidroja, ka partijas Limbažu rajona komitejas sekretārs J. Dūzis patiešām devis norādījumu atlikt atsevišķi un neizņemt lasītājiem gotu burtiem iespēstas grāmatas. Kā atzīst pats b. Dūzis, viņš pie tam nav

paskaidrojis, ka šīs norādījums neattiecas uz vērtīgām, vajadzīgām grāmatām.

Tāpat apstiprinājies b. Vilečņa vēstulē minētais fakts, ka no apgrozības vairākās Limbažu rajona bibliotēkās praktiski jau izņemtas daudzas gotu burtiem iespēstas latviešu, krievu un Rietumeiropas klasiku grāmatas. Vārdu, varbūt, apgalvojot, ka tie vainojami pašī bibliotēkari, jo viņiem taču vajadzēja patstāvīgi spriest, kāda grāmata lasītājiem izsniedzama un kāda ne. Vārdu arī domāt, ka rajona komitejas darbinieki vienkārši nav zinājuši, ka bibliotēkās notiek tādas nepieļaujamas lietas. Bet kā tad izskaidrot to, ka arī Limbažu rajona bibliotēkā, kas atrodas burtiski dažu desmit soļu attālumā no rajona komitejas, lasītājiem neizsniedz virkni labu un vajadzīgu grāmatu, tai skaitā tādu retu grāmatu kā latviešu progresīvā rakstnieka J. Paleviča drama «Purvā» vai arī I. Turgeņeva vienceliens «Muižas dalīšana», Moljēra komedija «Tartifs», Lope de Vēgas drama «Fuente Ovejuna» (patī progresīvākā šā spēļu klasika luga), Lesinga komedija «Minna von Barnhelm»? Skaidrs, ka visa šī gotu burtiem iespēstās klasiskās literatūras «apsplešana» ir rajona komitejas ierosināts un akceptēts pasākums.

Tiesa, tiklab rajona bibliotēkā, kā arī citu bibliotēkās ievērojama daļa gotu burtiem iespēsto grāmatu ir mazvērtīga, pat kaitīga literatūra (piemēram, Kārļa Jēkabsona bēdīgi slavenie «darbi» un, galvenokārt, buržuāziskās Latvijas laikā tulcotie un izdotie bulvaru romāni). Mūsu padomju lasītājam šāda literatūra nav vajadzīga. Bet burti taču nav vainīgi! Jautājums par vienas vai otras grāmatas derīgumu jāizšķir pēc būtības, nevis tik formāli, kā to dara Limbažos.

Redakcijā ienākuši signāli, ka Limbažu rajons nav vienīgais, kur bibliotēkās atgadās pārpratumi ar vecām grāmatām. Vērot uz to attiecīgo centrālo un apgabala iestāžu un organizāciju uzmanību, jāprasa, lai šād jautājumā tiktu radīta kārtība.

ŠONEDĒĻ

Sodien Konservatorijas zālē D. Herbachas kamermūzikas klases studentu vakars. Sākums plkst. 20.

Sodien un 23. martā Apgabala virsnieku namā Kabardinas Valsts dziesmu un deju ansambļa koncerts. Sākums plkst. 20.30.

23. martā Akademiskajā Dramas teātrī VEF kluba un Medicīnisko darbinieku kluba deju ansambļa vakars. Sākums plkst. 20.

24. martā Filharmonijas zālē simfoniskais koncerts. Dirģents LPSR Nopelniem bagātais mākslas darbinieks L. Vigners. Piedalās Radiokomitejas simfoniskais orķestris, Radiokomitejas koris, Valsts koris, solisti A. Klīnka, D. Brutāne, O. Petrovskis, H. Ozoličis, trio — LPSR Nopelniem bagātais mākslinieks H. Brauns, L. Rubene, E. Bertovskis. Programā Behtova 9. simfonija un koncerts klavierēm, vijolei un čellam ar orķestri. Sākums plkst. 20.

Jaunas filmas

„Nešķiramie draugi“

Filmās personāžu lielam lielā daļā ir padomju bērni — kādas Odesas skolas septītās «b» klases skolnieki. Viņiem līdzās parādīti arī pieaugušie — viņu tuvinieki, padomju darba cilvēki, kā arī ierētnieki, pacietīgie audzinātāji — skolotāji, zvejnieki, jūrniece, kas tāpat vienmēr ir vērtīgi, smalkjūtīgi bērnu draugi. Notikumi, kas saistās ar to, kā skolnieki atrod pie Klinšu līča krastiem nogrimušo partizānu būrnieku «Otvaņņi» un pēc tam ar skolotāju un šefu — kuģu būvētāvas strādnieku, palīdzību izceļ to, izremontē un dodas ar «savu» kuģi braucienā, — filmā parādīti ļoti saistoši.

Filmā ir daudz sirsnīga humora, saulainu smaidu. Labā komedijas stila, jautri un gudri parādīti zēnu nevelk-smīgā «bēgšana» uz Kachovku. Vispār šajā filmā izdevies, saglabājot visas nepieciešamās pedagoģiskās īpašības, izveidot interesantu un izcilu moralizēšanu.

Režisors V. Zuraļovs prātis saliedēt viengabalainā ansambli padomju bērnu — skolnieku grupu, kas tēlo pašī sevi, un tēlmaņu profesionālu kinoaktieru kolektīvu, kura vidū izceļas M. Kuzņecovs, kas radījis ļoti pīlēvīgu, sirsnīgu ģeogrāfijas skolotāju, kādreizējā partizānu buruķu «Otvaņņi» motorista Belova tēlu. Veiksmīgi veidota komponista A. Sveščikova mūzika. Jauno jūras braucēju dziesma neapšaubāmi kļūs populāra mūsu bērnu vidū. Šo krāsaino filmu meistariski uzņēmuši kinoproduktori V. Voltenko un A. Piščikovs.

L. G.

Vairāk labu grāmatu bērniem!

Sakarā ar bērnu literatūras nedēļu

Ikviens, kas pazīst skolas darba dienu, tās raito rosmi gan rītā, gan vakara maiņā, tas arī zinās, ka visur un vienmēr mūsu bērniem iet līdzīgs viņa klusais un labais draugs — grāmata.

Grāmata mācību stundā, grāmata pulciņa literārā konferencē, grāmata bibliotēkas lasītavā un pionieru posma nodarbībās palīdz augt un veidoties mūsu diženās nākotnes cilvēkam par kultūralu un vispusīgi attīstītu komunistiskās sabiedrības locekli. Līdz ar to grāmata kļūst par neatņemamu palīgu katram skolotājam viņa atbildīgajā mācīšanas un audzināšanas darbā.

No š. g. 23. līdz 29. martam visās republikas pamat-, septiņgadīgajās un vidusskolās, bērnu namos, Pionieru pilī un pionieru namos tiks organizēta «bērnu grāmatas nedēļa», kuras nolūks — popularizēt bērnu grāmatas, uzlabot darbu ar jaunajiem lasītājiem, plevēst vecāku un plašu darbaļaužu masu uzmanību jautājumam par bērnu literatūru. Grāmatu izstādes, lasītāju konferences, pionieru sāksmes, literāri bērnu rīti un citi līdzīgi pasākumi droši palīdzēs realizēt šo mērķi.

Nav šaubu, ka šādi pasākumi ļoti vajadzīgi. Bet nepareizi būtu runāt par bērnu grāmatas popularizēšanu, nepņemot vērā, kas traucē darbu ar grāmatu izvērst atbilstoši mūsu šodienas pieaugošajām prasībām.

Lūk, maza aina no skolas bibliotēkas dzīves:

Pulcējās bērnu drūzmējas pie ieteicamo grāmatu saraksta un savās piezīmju burtiņās kaut ko atzīmē. Uzmanīgāk paskojot, pārliecinoties, ka viņi tur teraksta iemīļotu autoru grāmatu nosaukumus: N. Ostrovskā «Kā rādījās tēraud», I. Koševojas «Stāsts par

manu dēlu», A. Griguļa «Trešā brigāde», N. Nosova «Jautrā saimīte» u. c. Nav ilgi jāgaida, kad bibliotēkas lasītāji šīs grāmatas arī lūdz izsniegt. Pirmajam, otrajam un trešajam izdodas pieprasīto grāmatu saņemt, bet pārējiem sejas kļūst skumjas, uzzinot, ka vairāk šo grāmatu nav.

Reizēm gadās arī tā, ka skolēni pieprasa kādu nesen iznākušā jaunu grāmatu, piemēram, V. Ochotņikova «Meklējumu pasaulē», bet bibliotēkā tādas nemaz nav. Nevar arī apsolīt, ka turpmāk tā būs dabūjama, jo pēc nedaudzām nedēļām Bibliotēku kolektorā minētā grāmata jau izpārdota. Tā nav ne pirmā, ne pēdējā reize, kad, grāmatā iznākot, skolai nav vajadzīgo līdzekļu to iegādāties, bet, kad līdzekļi piešķirti, vēlāmā grāmata vairs nav dabūjama. Bibliotēku kolektorā jau labu laiku nevar dabūt A. Makarenko «Karogi torpos», S. Georgijevskas «Zaldāta nazītis», N. Kaļmas «Sinepju paradizes bērni», L. Līnkova «Vecā Bruņurupuča kapteinis», O. Havkina «Vienmēr kopā», A. Boičenko «Jaunība» I d., A. Griguļa «Trešā brigāde», I. Lēmana «Pa dzīves ceļiem» I d., A. Talča «Mūsu kolchoza» u. c., kuras skolas neatlaidīgi pieprasa, bet bez izredzēm dabūt.

Tas viss liecina, ka bērnu grāmatu tiraža daudzos gadījumos arvien vēl ir par mazu. To var teikt arī par V. Luksa «Rīta solis» (metiens 5000), A. Sakses «Trīs skūniņi» (metiens 7000), A. Griguļa «Robežsargi, divi

puikas un suns» (metiens 10.000 eks.). Kā ļoti lielu traucējumu bērnu un jaunatnes literatūras propagandas darbā visas skolas izjūt to, ka trūkst tādu populāru grāmatu kā A. Fadejeva «Jaunā gvarde», N. Ostrovskā «Kā rādījās tēraud», L. Kosmodemjanskas «Stāsts par Zoju un Suru», V. Lača, A. Sakses un vēl citu iemīļotu autoru darbi, kas nepieciešami skolēniem gandrīz kā rokasgrāmatas, ne tikai gata-voļotes literatūras stundām, bet kā augstvērtīgi idejiski un mākslinieciski leģendīgi sacerējumi, kuri palīdz veidot jauno lasītāju morāli, audzināt viņos padomju patriotisma jūtas, kāpināt mūsu dzīves lieluma un skaistuma izjūtu, attīstīt māksliniecisko gaumi. Valsts izdevniecībai vajadzētu ievērot šo jauno lasītāju motivētās prasības un atkārtot šādus izdevumus biežāk. Līdz šim izdotie darbi bija tikai pilns jūrā. Gatavojoties grāmatu nedēļai, vēl asāk izjūtas nupat pieminēto daļdarbu trūkums.

Bērnu sagatavošana skolai sākas jau mājās. Un atkal — grāmata ir tā, kas paver bērnam ceļu uz zināšanām. Bet kāds ir stāvoklis ar pirmsskolas vecuma bērnu literatūru? Vispirms — tā ir ļoti maz, bet arī šo pašu nedaudzo darbu tiraža nespēj apmierināt mazos lasītājus. Vēl meklēt grāmatnīcās I. Neckajas un P. Vilpa «Vāverītes ceļojums» (metiens 25.000), K. Čukovska «Mazgāmutis» (metiens 50.000), S. Maršaka «Pasaka par muļķa pelēnu» (metiens 30.000) un daudzas citas grāmatas.

Sakarā ar politehnizāciju mūsu skolas pieaug prasības pēc populāri zinātniskām grāmatām. Jāsaka, ka arī šai ziņā stāvoklis neapmierina. Bibliotēku kolektors jau labu laiku nespēj dot skolām B. Zītkova «Stāstus par tehniku», B. Kudrjaveca «Michails Vasiljevičs Lomonosovs, viņa dzīve un darbība» u. c. grāmatas, par kurām dzīvi interesējas mūsu skolu jaunatne.

Lai plašāk izvērstu bērnu grāmatas nedēļu, grāmatnīcas, bibliotēkas un mācību iestādes cenšas sakopot un izstādīt pēc iespējas lielāku grāmatu klastu. Tomēr, ievērojot iepriekš norādītos trūkumus, vairākas grāmatas nebūs atrodamas ne grāmatu bazēs, ne grāmatnīcās, ne arī skolu bibliotēkās.

Vēl gribētos norādīt uz otru apstākli, kas ne mazāk asi izjūtams, runājot par bērnu literatūru — bet jo sevišķi par latviešu padomju bērnu literatūru. Kur mums ir oriģinālpasakas? Kur bērnu stāstu krājumi? Kur mazliet bērniem piemērotas oriģinālludziņas? Kur satīra un humors? Vēl dažu labu jautājumu mēs varētu uzstādīt un atbildēt tikai ar vienu vārdu — «nav».

Par to ir jāpadomā kā rakstniekiem, tā arī Valsts izdevniecībai. Vienu otru reizi bērnu literatūras komisijas sēdes izskanējis ierosinājums sakopot no periodiskā izkāsītājiem bērnu stāstiem un pasākām atsevišķus krājumus. Izdevniecībai par to nevajadzētu domāt pārāk ilgi.

Sāpīgi ir konstatēt, ka mūsu visjaunākajai paaudzei, kas tā mīl gaišus smieklus un jautrību, tikpat kā nav bērnu satīras, humoristisku dzejoļu un stāstu. Ka satīra un humors nepieņemti ievirza bērnuš padomāt par peļām rakstura īpašībām un citām nevēlamām parādībām dzīvē, liecina kaut vai Rīgas 21. vidusskolas skolēnu noskapojums pēc tikšanās ar dzejnieku Laimoni Pelmani, kurš viņiem nolasi ja daudus satīriskus dzejoļus: «Ligita grib saimniekot» (par melni, kas neprot pat visvienkāršākos darbus ēdenu gatavošanā), «Kā ieteigam gāja, kad tas ar aunu jāja» un «Mazo jēķu rotājas». Sasprindzinātā uzmanība bērni noklausījās dzejnieka priekšnesumu. Reizēm klusumu pārslāca veselīgu smieku vilnis. Neuzbāzīgā morāle, izteikta satīras veidā, bērnuš tā ietekmēja, ka viņi nopietni sāka padomāt par to, vai arī viņu vidū nav tādi tiepšas, kas vienmēr saka «nē», kad citi saka «jā», bet — «jā», kad citi saka «nē». Un, lūk, bija klašu kolektīvi, kur tādi atradās. Satīras bulta gluži nemanot bija vērsusies pret individualismu, pret ko cīnās gan audzinātāji, gan arī pašī skolēni. Politiski nozīmīgā un asprātīgā satīra. «Mazo jēķu rotājas», kur kaimiņi Bilitis, tēlojot prezidentu, izģērbj pīķu mazo Džoniti, kas tēlo Rietumeiropu, bija krāsaina ilustrācija politinformācijas stundās dzirdētajam par Maršala plānu.

No visa iepriekš teiktā jāsecina, ka vēl daudz jādara, lai bērnu literatūra mūsu republikā apmierinātu plašu darbaļaužu masu prasības, lai tā tiešām sniegtu vispusīgu mūsu varenās dzīves attēlu, reizē paverot arī gaišās nākotnes ainas. Vairāk labu grāmatu bērniem!

Dzidra Rinkule